

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 37.091:[373.3+821.09](043.2)

IRINA ELENA-ROXANA

FORMAREA IMAGINII DE SINE A ELEVILOR
CLASELOR PRIMARE ÎN PROCESUL
RECEPTĂRII TEXTULUI LITERAR

Specialitatea: 532.02. Didactica școlară pe trepte și discipline de învățământ (Limba și literatura română – învățământ primar)

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova.

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

Președintele comisiei:

GHICOV Adrian, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova

Conducător științific:

MARIN Mariana, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova

Referenți oficiali:

GORAȘ-POSTICĂ Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

CLIPA Otilia, doctor în științe ale educației, conferențiar universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

GOLUBIȚCHI Silvia, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova

BRIȚCHI Aliona, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova

Susținerea tezei va avea loc la 18.12.2024, ora 10.00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctor din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, sala Senatului, str. Ion Creangă, 1, bloc 2.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md). Rezumatul a fost expedit la 15 noiembrie 2024.

Președintele Comisiei de susținere:

GHICOV Adrian, doctor habilitat în științe pedagogice,
conferențiar universitar

Conducător:

MARIN Mariana, doctor în pedagogie,
conferențiar universitar

Autor:

IRINA Elena-Roxana

© Irina, Elena-Roxana, 2024

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI	7
<i>ABORDĂRI TEORETICE ÎN PROBLEMA FORMĂRII IMAGINII DE SINE A ELEVILOR CLASELOR PRIMARE ÎN PROCESUL RECEPTĂRII TEXTULUI LITERAR.....</i>	<i>7</i>
<i>MODELUL TEORETIC DE FORMARE A IMAGINII DE SINE A ELEVILOR CLASELOR PRIMARE ÎN RECEPTAREA TEXTULUI LITERAR.....</i>	<i>9</i>
<i>DEMERSUL PRAXIOLOGIC AL FORMĂRII IMAGINII DE SINE A ELEVILOR ÎN PROCESUL RECEPTĂRII TEXTULUI LITERAR.....</i>	<i>18</i>
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI.....	28
ADNOTARE.....	33
ANNOTATION.....	35

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate. Trăind într-o lume care se bazează pe eficiență și competiție acerbă, a cărei forță provine din cunoaștere, în contextul schimbărilor rapide din societate, Uniunea Europeană a propus ca scop cardinal crearea unei societăți bazate pe cunoaștere. Un rol fundamental al educației îl are dezvoltarea personală a elevului, fiecare individ având posibilitatea de a progres în funcție de propriul potențial, în vederea asigurării independenței și prosperității sale și a grupurilor din care va decide ulterior să facă parte. Dezvoltarea personală prin învățare continuă este esențială în societatea contemporană. Atât pe baza autoperceperii, cât și ca o consecință a interacțiunii sociale din spațiul școlar, imaginea de sine a elevilor este într-o continuă reconstruire. Valorizarea copilului ca individ, ca personalitate unică, cu valoare proprie și demnitate, este asigurată de o bună cunoaștere a mecanismelor care determină formarea sinelui elevilor din ciclul primar. Imaginea de sine reprezintă „un complex construct mental, care se elaborează treptat în cursul evoluției ontologice a individului, în paralel și în strânsă interacțiune cu elaborarea conștiinței lumii obiective printr-un lung șir de procese și operații de comparație, clasificare, ierarhizare, generalizare, integrare”, așa cum afirmă M. Golu [18, p.198]. Curriculumul Național, în România, propune o ofertă flexibilă, permițând profesorului adaptarea cadrului formal la personalitatea sa și la specificul clasei de elevi cu care lucrează. În Republica Moldova, Codul educației [29], art. 26, prezintă misiunea învățământului primar: „învățământul primar contribuie la formarea copilului ca personalitate liberă și creativă și asigură dezvoltarea competențelor necesare continuării studiilor în învățământul gimnazial”, și art. 6 prezintă idealul educațional, care „constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabil de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate”[29]. Una dintre premisele care determină tema de cercetare este că metodologiile de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar nu sunt suficient cunoscute, sistematizate, valorificate, aplicate. În plus, textul literar cu dubla sa funcție de resursă psihologică și pedagogică este utilizat în demersul educațional mai mult ca o valoare morală. Aspectul emoțional, sondat în teoriile artei sau mai specific ale educației literar-artistice, care contribuie la dezvoltarea inteligenței respective este mai puțin valorificat de către pedagogi. Inteligența emoțională slab dezvoltată la elevi, problemele imaginii de sine au făcut ca să ne preocupăm de această problemă. O altă premisă, care a determinat alegerea temei, o constituie studiile teoretico-metodice ale unui șir de cercetători (C. Parfene [48], P. Cornea [9], Vl. Pâslaru [50], C. Șchiopu [58-62] ș.a.) în care este abordată problema formării imaginii de sine la elevi, prin intermediul textului literar.

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemei de cercetare. Drept **reper teoretice** ale cercetării au servit: *conceptul de imagine de sine*, (V. Pavelcu [49], M. Zlate [69], P. Popescu-Neveanu [54], A. Perju-Liiceanu [52], N. Bogatu [3], M. Golu [18-19], P. Fraisse [17], R. Baron [17], D. Byrne [17], I. Radu [55], D. Henny [17], D. Paulo [17], T. Rodriquez [17], C. Baramboim [17], U. Șchiopu [63]); *sinele pretins, imaginea negativă de sine, sinele autentic, stima de sine* (A. Băban [2], A. Perju-Liiceanu [52], V. Ilieș [30]), *sinele* (A. Gavreliuc [16], I.A. Dumitru [16]); *EUL ca nucleul sistemului personalității* (V. Pavelcu [49], M. Zlate [69], U. Șchiopu [63], P. Popescu-Neveanu [54]); *profilul psihologic al elevului din ciclul primar* (A. Lieury [39], P. Popescu-Neveanu [54], P. Osterrieth [47], M. Debesse [17], I. Nicola [44]); *educația literar-artistică* (C. Parfene [48], P. Cornea [9], Vl. Pâslaru [50; 51], C. Șchiopu [62], M. Hadîrcă [29], V. Goraș-Postică [22; 23], M. Marin [41], S. Golubițchi [20; 21], A. Radu-Șchiopu); *conținuturile învățământului* (Nicu A. [45]), *conținuturile instruirii* (Cristea S. [10]); *curriculum școlar* (Cristea S. [11], M. Marin [41], O. Clipa [7; 8], A. Gremalschi [24], M. Golu [18]); *manualul școlar* (S. Cristea [10], M. Marin [41], A. Grigore [27], A. Nicu [35], I. Șerdean [65]); *valențele formative ale textului literar* (C. Parfene [48], C. Botezatu [19], G. Călinescu [30], A. Ghicov [17], C. Șchiopu [59]); *formarea și cultivarea gustului pentru citit* (I. Șerdean [65]).

Au fost studiate teoriile literare: arta și literatura ca imitație a lumii sensibile, C. Șchiopu [62]; opera literară ca obiect al trăirii estetice, G. Lanson [34, p. 35]; limbajul literaturii ca variantă a

limbajului expresiv, I. A. Richards [57]; arta ca intuiție care se identifică cu expresia și cu limbajul, B. Croce [1, p. 47]; intuiția adevărată este expresie, G. Morpurgo-Tagliabue [43, p. 114]; literatura ca artă a cuvântului, M. Bakos [1]; obiectul științei literare este literaritatea, R. Jakobson [32, p. 147]; literatura ca un produs al mentalității umane în evoluție, teoria structuralistă (U. Eco, A. Serpieri, M. Corti, Iu. Kristeva, R. Barthes); textul ca aparat translingvistic, Iu. Kristeva [33, p.19]; literatura: întrepătrunderea dintre actul de a pune în intrigă și tematizare N. Frye [15, p. 471]; opera literară un produs stratificat, R. Ingarden [31, p. 289]; opera literară poveste și discurs, T. Todorov [66, p. 370]; opera literară ca grupare de fapte lingvistice reflexive T. Vianu [68, p.11-19]; literatura ca artă a limbajului, D. Tucan [67, p. 66]; literatura care declanșează efecte emoționale, estetice, C. Șchiopu [62].

În contextul actual, formarea imaginii de sine a elevilor din clasele primare prin intermediul textului literar este doar parțial abordată în curriculum și în metodele didactice uzuale, lăsând numeroase discrepanțe epistemice și metodologice neadresate. În mod particular, în curriculumul actual de limba și literatura română și în disciplinele opționale există inconsecvențe între finalitățile declarate și practica efectivă a formării imaginii de sine. Se remarcă o neconcordanță între teoria educației literar-artistice și pedagogia autoaprecierii și empatiei la nivel de receptare a textului, afectând eficiența metodologiilor de predare centrate pe dezvoltarea imaginii de sine la elevi.

Astfel, **problema științifică** a cercetării constă în întrebarea: În ce mod reconfigurăm abordarea curriculară și metodologică, prin fundamentarea teoretică și validarea metodologiei eficiente de receptare literară și autoexplorare, pentru a contribui la formarea imaginii de sine a elevilor din clasele primare, în cadrul lecțiilor de limbă și literatură română?

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și practic – experimentală și implementarea unei variante de curriculum și a disciplinei opționale, în vederea formării imaginii de sine a elevilor din clasele primare.

Obiectivele cercetării:

1. Examinarea particularităților psihologice specifice privind imaginea de sine la vârsta școlară mică;

2. Identificarea reperelor literar-artistice pentru formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar;

3. Analiza impactului curriculumului și a manualelor școlare de limba și literatura română asupra dezvoltării imaginii de sine a elevilor, prin receptarea textelor literare, incluzând disciplinele opționale ca soluții suplimentare pentru consolidarea acestei imagini la nivelul claselor primare.

4. Diagnosticarea și examinarea metodologiilor, a literaturii de specialitate utilizate în practicile didactice, în vederea evaluării influenței lor asupra dezvoltării imaginii de sine a elevilor din ciclul primar.

5. Elaborarea și validarea experimentală a modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în rolul de interpreți și înțelegători/ exploratori ai operelor literare.

6. Generarea unui cadru de concluzii generale și recomandări metodologice, relevante pentru optimizarea proceselor educaționale vizând formarea imaginii de sine a elevilor prin receptarea textelor literare.

Ipoteza cercetării: Formarea imaginii de sine a elevilor va fi eficientă, dacă:

● în cadrul lecțiilor de limba și literatura română, opera literară va fi interpretată, sistematic, și din perspectiva conceptelor *imaginea de sine a personajului*, *imaginea de sine a receptorului*, acestea, totodată, fiind parte nelipsită a obiectivelor operaționale formulate de profesor;

● activitatea de valorificare/ interpretare a operei literare, axată pe formarea imaginii de sine a elevilor, din cadrul lecțiilor, va fi suplinită cu cea opțională/ curriculum la decizia școlii (disciplină opțională, auxiliar pentru elevi, auxiliar pentru profesori);

● metodologia aplicată de profesor (activități de învățare, forme de organizare, metode) va fi racordată la specificul și caracteristicile conceptului *imaginea de sine*.

Metodologia cercetării științifice s-a constituit dintr-un ansamblu de metode *teoretice* (documentarea științifică, analiza și sinteza teoretică, generalizarea și sistematizarea, abstractizarea și modelarea teoretică), *praxiologice* (observarea, chestionarea, studierea datelor obținute,

compararea, experimentul pedagogic), *hermeneutice* (interpretarea surselor teoretice și a datelor experimentale), statistice și matematice (inventarierea și analiza datelor experimentului).

Noutatea și originalitatea științifică constau în elaborarea și validarea experimentală a unei paradigme originale a metodologiei formării imaginii de sine a elevilor din clasele primare, axate, respectiv, pe variante de curriculum, de disciplină opțională, pe auxiliare pentru elevi și pentru profesori, pe metode de predare, formare profesională prin care se fundamentează o viziune distinctă atât asupra receptării/ interpretării operei literare, cât și a receptorului; contribuția la revizuirea conținuturilor curriculare în vigoare la disciplina limba și literatura română, precum și a metodologiei reflectate în manualele școlare existente analizate din perspectiva formării la elevi a imaginii de sine; contribuția la validarea Modelului de formare a imaginii de sine la elevii din clasele primare, în procesul de receptare/interpretare al textului literar; apropierea unei viziuni noi privind formarea la elevi a imaginii de sine, axate pe relația imaginea de sine a personajului operei literare - imaginea de sine a elevului receptor; elaborarea, argumentarea teoretică, implementarea și validarea variantei de curriculum și a celei de disciplinei opționale, cu privire la formarea la elevi a imaginii de sine prin valorificarea textului literar.

Problema științifică soluționată în cercetare se concretizează în elaborarea și validarea *Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar*, din perspectiva variantelor de curriculum și de disciplină opțională, a unor auxiliare pentru elevi și profesori, concepute în funcție de tema cercetării, de caracteristicile psihologice și de vârstă ale elevilor din clasele primare, de relația dintre opera literară și conceptul *imaginea de sine*.

Valoarea teoretică a cercetării este argumentată de: actualizarea unor concepte estetice, literare, pedagogice și psihologice (imagine de sine, profil psihologic al elevului din clasele primare, text literar, receptare/interpretare, educație literar-artistică, lectura – ca demers didactic); fundamentarea teoretică a metodologiei formării imaginii de sine la elevii claselor primare, axate pe relația *operă literară - elev - imagine de sine*, pe elaborarea unei variante alternative de curriculum, de noi conținuturi și de suporturi didactice; sintetizarea tendințelor generale ale profesorilor privind practica lor de formare la elevi a imaginii de sine prin intermediul operei literare și ale elevilor referitoare la nivelurile lor de receptare, de interpretare a textului artistic din perspectiva autoidentificării lor ca imagine de sine.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în: examinarea pieselor curriculare de limba și literatura română în raport cu principiile, caracteristicile, metodologia de formare la elevi a imaginii de sine și formularea de recomandări pentru îmbunătățirea lor; stabilirea nivelurilor imaginii de sine a elevilor din clasele primare, în funcție de modul de receptare/interpretare de către ei a operei literare și formularea unor concluzii; implementarea metodologiei (activități, forme de organizare, metode) de formare la elevi a imaginii de sine prin valorificarea operei literare; validarea curriculumului și a disciplinei opționale ca părți constitutive definitorii ale Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor, precum și formularea unor recomandări fondate teoretic; stabilirea direcțiilor prioritare de ameliorare a metodologiei de formare la elevi a imaginii de sine în procesul de receptare a operei literare.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. contribuția la revizuirea conținuturilor curriculare în vigoare la disciplina limba și literatura română, precum și a metodologiei reflectate în manualele școlare existente analizate din perspectiva formării la elevi a imaginii de sine;

2. contribuția la validarea pedagogică a *Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar*;

3. validarea unei viziuni noi privind formarea la elevi a imaginii de sine, axate pe relația *imaginea de sine a personajului operei literare- imaginea de sine a elevului-receptor*;

4. elaborarea, argumentarea teoretică, implementarea și validarea variantei de curriculum și a celei de disciplinei opționale, cu privire la formarea la elevi a imaginii de sine prin valorificarea textului literar.

Implementarea rezultatelor științifice: în cadrul experimentului pedagogic, prin constatarea situației la tema investigată, dar și experimentarea și validarea Modelului teoretic de formare a

imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar precum și în cadrul activităților practice cu elevii claselor a III-a și a IV-a.

Aprobarea și validarea rezultatelor științifice. S-a efectuat prin publicațiile științifice și comunicările de la seminarele metodologice, seminarele județene, cursurile de formare, publicații în domeniu, conferințelor naționale și internaționale,

Publicații la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 50 lucrări științifice, 4 articole în reviste de profil, 46 comunicări la conferințe naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei. Conținutul tezei de doctor cuprinde: adnotare (în limba română, rusă, engleză), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, text de bază – 163 pagini, bibliografie din 226 surse, 239 tabele, 298 figuri, 53 anexe. Conținutul de bază al tezei conține 32 figuri, 39 tabele.

Cuvinte-cheie: imagine de sine, elev, text literar, receptare, educație literar-artistică, formare profesională, curriculum, disciplină opțională, metodologie didactică, inteligență emoțională, empatie și autoapreciere, model teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor.

CONȚINUTUL TEZEI

În Capitolul 1, denumit **Abordări teoretice în problema formării imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar** sunt prezentate: profilul psihologic al elevului, delimitări conceptuale ale imaginii de sine și explorarea modalităților de formare ale acesteia prin intermediul textului literar, principiile educației literar-artistice, precum și teoriile literare care au stat la baza acestei cercetări.

În prezentarea viziunii noastre privind conceptul imaginii de sine (IS) pornim de la conceptul elaborat de N. Bogatu [3] care îl definește ca și „nucleu central al personalității, element definitoriu al statutului și rolului social al acesteia”. Imaginea de sine este mai dependentă de ce și-ar dori copilul să fie și mai puțin de ce este în realitate, în perioada copilăriei. Imaginea de sine începe a se construi, după cum spune M. Zlate [69, p. 54] „în funcție de ceea ce este omul sau a fost, de ceea ce el face sau a făcut”. În această perioadă, se dezvoltă emoțiile și sentimentele morale, intelectuale, estetice: viața în grup, cooperarea, cu o contribuție majoră în dezvoltarea educației morale a copilului. Formarea și dezvoltarea motivației școlare este axată pe curiozitate, pe trebuința de a afla/de a cunoaște, de a explora și de a se documenta.

De-a lungul timpului, mai mulți autori printre care: U. Șchiopu, N. Bogatu, M. Zlate, M. Golu etc. au dat imaginii de sine definiții: imaginea de sine este rezultatul unui proces de autoevaluare; imaginea de sine reprezintă „un complex construct mintal, care se elaborează treptat în cursul evoluției ontologice a individului, în paralel și în strânsă interacțiune cu elaborarea conștiinței lumii obiective printr-un lung șir de procese și operații de comparație, clasificare, ierarhizare, generalizare, integrare”, așa cum afirmă M. Golu [18, p.198]; în lucrarea „Eul și personalitatea”, M. Zlate, prezintă imaginea de sine ca fiind „totalitatea reprezentărilor, ideilor, credințelor individului despre propria sa personalitate” [69]; imaginea de sine sau percepția în raport cu sine, este dependentă de capacitățile de autocunoaștere ale individului, de exigențele în raport cu sine, putând fi o percepție corectă sau eronată (bazată pe supra sau subapreciere [69, p. 26], imaginea pe care credem că o au alții despre noi este descrisă de M. Zlate, în 2004, ca personalitate proiectată, respectiv „ansamblul gândurilor, sentimentelor, aprecierilor pe care crede un individ că le nutresc, le fac ceilalți asupra sa”[69, p. 57]. M. Golu [18] identifică două forme esențiale ale imaginii de sine: sinele pretins și sinele autentic. *Sinele pretins* reprezintă imaginea pe care individul o proiectează către exterior, fără a reflecta în mod autentic cine este el în realitate. Această formă răspunde întrebărilor: Cum îi place individului să fie perceput?, Ce aspecte ale personalității sale speră ca oamenii să remarce mai întâi? În unele cazuri, sinele pretins poate include trăsături negative atunci când imaginea de sine este construită pe nesigurante sau neîncredere. În contrast, *sinele autentic* este imaginea care reflectă adevărata identitate a individului, formată printr-un echilibru între dimensiunile fizice, spirituale și sociale. Sinele autentic presupune o bună cunoaștere de sine, iar încrederea în sine este o consecință naturală a acestei cunoașteri, permițând individului să acționeze conform propriei sale identități. În lucrarea

„Personalitate-atitudini și valori” [14, p.73], autorul I. A. Dumitru explică cele trei tipuri de sine, respectiv: sinele social se formează prin socializare, individul construindu-și anumite structuri formate prin însușirea normelor, comportamentelor, atitudinilor dezirabile din punct de vedere social; sinele individual reprezintă modul particular prin care individul interiorizează modelele promovate de societate, respectiv diferențierea structurală a individului prin care devine o personalitate din punct de vedere psihologic; sinele total este reprezentat de rezultatul interacțiunii dintre sinele social și cel individual. Cunoașterea de sine și formarea imaginii de sine sunt activități foarte complexe, iar lectura le poate influența în mod fundamental, dezvoltând elevilor și o viziune despre lume, pe coordonatele Eul Real, Eul Viitor, Eul Ideal.

În Republica Moldova, *Cadrul de Referință al Curriculumului Național* prevede că „profilul de formare al absolventului reprezintă o componentă reglatoare a Curriculumului Național. Capacitățile, atitudinile și valorile (competențe) vizate de profilul de formare au un caracter transdisciplinar și definesc rezultatele învățării, urmărite prin aplicarea Curriculumului Național.”[5, p. 17]. Profilul de formare al absolventului învățământului primar în România este construit pe baza a opt competențe cheie, aliniate la recomandările europene, subliniind importanța dezvoltării holistice a elevului. Literatura are o mare influență în școlăritatea mică, eroii din cărțile citite la această vârstă reprezentând modele pentru micii cititori, U. Șchiopu susține că în această perioadă se formează judecata morală, consolidându-se bazele concepției despre viață, despre lume, lărgindu-se, în același timp și purtarea civilizată, deoarece începe elaborarea convingerilor morale fundamentale. [64, p. 240].

Educația literar-artistică joacă un rol fundamental în acest proces de dezvoltare. Prin lectură și analiză literară, elevii își dezvoltă reflecția critică și învață să își exploreze propriile trăsături și convingeri, ceea ce influențează pozitiv încrederea și stima de sine. În cadrul acestui proces, elevii devin mai conștienți de felul în care sunt percepuți de ceilalți, iar această evaluare socială este integrată în imaginea lor de sine, afectând semnificativ stima de sine.

Creația literară are capacitatea de a-l emoționa pe cititor, de a-i forma convingeri. Literatura îi va sensibiliza pe elevi, declanșând-le acestora dorința de a se modela, formând atitudini și comportamente. Emoția estetică declanșată de studiul textului literar, va fixa în conștiința elevilor semnificațiile mesajului artistic al operelor. În cadrul educației prin literatură, emoția estetică va avea rolul unui catalizator, literatura jucând un rol important în procesul formării imaginii de sine a elevilor și a comportamentelor, în formarea unor atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți. Foarte important se dovedește a fi actul receptării estetice, deoarece acesta poate fi convertit în fapte, sentimente, emoții, atitudini concrete. Elevii pot primi o educație morală, dacă sunt puși în situația de a trăi emoțional-reflexiv universul operei. Pentru a susține cercetarea noastră, este fundamental să menționăm că învățătorul poate pune în centrul receptării operei literare personalitatea elevului, pentru a-i condiționa dezvoltarea, împlinirea, prin crearea situațiilor de învățare în clasă, axate pe dezbateri pentru confirmarea/infirmitatea unor teze, prin stimularea unor discuții controversate între elevi, prin înlăturarea inhibițiilor.

Receptarea textului literar reprezintă nu doar sensibilizarea față de universul operei literare, ci, în același timp conștientizarea emoțiilor, interpretarea și motivarea impresiilor produse de aceasta. Atitudinea pozitivă sau negativă, lansată de creator, stimulează cititorul spre recreare și demonstrează prezența atitudinii în procesul activității de lectură. Dacă elevii simt, ei înțeleg, recepționează în mod corect textul literar, ei se vor orienta spre o lectură variată, dezvoltându-și nu doar capacitățile intelectuale ci educând inclusiv simțul, emoția și sentimentele artistice. Integrarea temelor legate de drepturile copilului în literatură poate avea mai multe beneficii în ceea ce privește imaginea de sine a elevilor: consolidează identitatea și respectul de sine, dezvoltă empatia și înțelegerea, încurajează activismul și implicarea socială în rândul elevilor.

Capitolul 2 este intitulat **Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în receptarea textului literar.**

Analiza Curriculumului Național, Programa de Limba și literatura română, clasele a III-a și a IV-a

Analiza documentară efectuată a urmărit modul în care sunt regăsite competențele cheie cu rol în formarea imaginii de sine a elevilor, în curriculumul pentru limba și literatura română la clasele a III-a și a IV-a. Prin urmare, am analizat dacă în cadrul Curriculumului național la Limba și literatura română, la clasele a III-a și a IV-a, atât în România cât și în Republica Moldova, se urmărește formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar, avându-se în vedere respectarea standardelor europene și internaționale în ceea ce privește dezvoltarea integrală a personalității. Atitudinile generate de acest deziderat sunt: exprimarea unei atitudini pozitive pentru dialog constructiv, aprecierea calităților estetice și dorința de a le promova, interesul de a comunica cu ceilalți, conștientizarea impactului limbajului asupra celorlalți, nevoia de a înțelege și de a utiliza limbajul într-un mod pozitiv și responsabil.

Analiza Curriculumului Național la Limba și literatura română din România și Republica Moldova, clasele a III-a și a IV-a, relevă o preocupare semnificativă pentru formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare prin receptarea textului literar. Ambele țări au integrat în curriculum competențe/unități de competență și exerciții specifice, care vizează o abordare holistică a receptării textului literar, încurajând elevii să exploreze emoții, să își exprime opiniile și să își personalizeze experiența de lectură. În tabelul nr. 1, este sintetizată analiză comparativă dintre Curriculumul Național pentru disciplina Limba și literatura română, destinat claselor a III-a și a IV-a în România și Republica Moldova, ilustrând elementele structurale și funcționale esențiale care sprijină formarea imaginii de sine la elevii din ciclul primar.

Tabel 1. Grila de cuantificare privind dezvoltarea imaginii de sine la elevii din clasele primare prin receptarea textului literar în România și Republica Moldova

Aspecte comparabile	România	Calificativ (România)	Republica Moldova	Calificativ (Republica Moldova)
Competențe specifice (RO)/ Unități de competențe (MD)	Abordare holistică a receptării textului literar, promovând explorarea emoțională, exprimarea opiniilor și personalizarea experienței de lectură de către elevi.	4 - Bine	Abordare holistică similară, încurajând elevii să exploreze emoții, să își exprime opiniile și să personalizeze experiențele de lectură.	4 - Bine
Tipologia exercițiilor/ activităților de învățare	Stimularea participării active în receptarea textului prin activități care permit elevilor să-și exprime gândurile, sentimentele și atitudinile față de personaje literare.	4 - Bine	Exerciții orientate spre implicarea activă a elevilor în procesul de receptare, facilitând exprimarea gândurilor și sentimentelor față de personaje.	4 - Bine
Abordarea lecturii	Evidentă prin accentuarea reflecției personale și asocierea elementelor din text cu experiențele proprii ale elevilor.	5 - Excelent	Prezintă o accentuare a reflecției personale și a integrării elementelor textuale cu experiențele elevilor.	5 - Excelent

Diferențe de abordare metodică	Predominanța exprimării orale și dramatizării textelor literare.	4 – Bine	Orientare spre reflecție personală și asocierea elementelor din text cu experiențele individuale ale elevilor.	4 – Bine
Aspecte favorizante dezvoltării imaginii de sine	Calitatea pregătirii cadrelor didactice, selecția adecvată a textelor literare, utilizarea diversificată a strategiilor pedagogice.	4 - Bine	Calitatea pregătirii cadrelor didactice, selecția adecvată a textelor literare, diversitatea strategiilor didactice utilizate.	4 - Bine
Diversitatea perspectivelor de evaluare	Evaluare din multiple perspective, inclusiv propria perspectivă, cea a altor elevi și a personajelor, încurajând explorarea în profunzime a imaginii de sine.	4 - Bine	Diversitatea perspectivelor este mai redusă; majoritatea exercițiilor sunt centrate pe propria evaluare și perspective limitate asupra personajelor.	4 - Bine
Interpretarea scorurilor și calificativele				
Scor	Calificativ	Interpretare		
1	Neadecvat	Practicile sunt insuficiente sau nu răspund cerințelor pentru formarea imaginii de sine.		
2	Foarte scăzut	Practicile sunt prezente, dar sunt limitate și necesită îmbunătățiri semnificative.		
3	Mediu	Practicile sunt adecvate, dar cu potențial de dezvoltare pentru a crește eficiența.		
4	Bine	Practicile sunt eficiente, dar pot fi rafinate pentru a atinge un nivel optim.		
5	Excelent	Practicile sunt exemplare și ating pe deplin obiectivele legate de formarea imaginii de sine.		

Deși există similitudini în ceea ce privește competențele/unitățile de competențe, se pot identifica și anumite diferențe în modul de abordare a formării imaginii de sine: România pune un accent mai mare pe exprimarea orală și pe dramatizarea textelor literare, în timp ce Republica Moldova se concentrează mai mult pe reflecția personală și pe asocierea elementelor din text cu propriile experiențe; ambele țări se aliniază la standardele europene și internaționale, în ceea ce privește dezvoltarea competențelor de gândire critică, creativă și empatică, esențiale pentru construirea unei imagini de sine pozitive și complexe. Totuși, succesul implementării curriculumului național în ceea ce privește formarea imaginii de sine depinde de mai mulți factori comuni ambelor țări: pregătirea învățătorilor este esențială pentru crearea unui mediu de învățare stimulant și suportiv, unde elevii se simt liberi să exploreze și să își exprime opiniile fără teamă de eșec; alegerea adecvată a textelor literare este importantă pentru a capta interesul elevilor și a le oferi modele de personaje cu care se pot identifica; utilizarea strategiilor didactice variate poate contribui la o receptare mai profundă a textelor și la o implicare mai activă a elevilor.

Observăm că, deși ambele țări au un cadru favorabil formării imaginii de sine a elevilor claselor primare prin receptarea textului literar, succesul depinde de implementarea eficientă a curriculumului național, de implicarea activă a învățătorilor, elevilor și părinților, precum și de adaptarea la specificul contextului educațional din fiecare țară. Se impune o revizuire a competențelor, avându-se în vedere faptul că, cunoașterea de sine și formarea imaginii de sine sunt activități foarte complexe, iar lectura le poate influența în mod fundamental, dezvoltând elevilor și o viziune despre lume, pe coordonatele *eul real*, *eul viitor*, *eul ideal*. În contextul cercetării noastre, este vital să analizăm **studiul produselor curriculare** care este o componentă esențială a pregătirii inițiale și continue a cadrelor didactice din învățământul primar.

În continuare, vom remarca aspecte legate de rolul complex al **manualelor școlare, evidențiind funcțiile multiple pe care le îndeplinesc în învățământul primar.** Vom analiza criteriile care trebuie respectate la elaborarea manualelor, precum și importanța studierii lor de către cadrele didactice. Scopul principal al analizei este de a identifica punctele forte și punctele slabe ale manualelor actuale, oferind recomandări concrete pentru îmbunătățirea calității acestora. Prin intermediul unei analize riguroase, se pot crea manuale mai eficiente, care să stimuleze învățarea elevilor și să contribuie la formarea unor generații bine pregătite.

În analiza manualelor am realizat o cercetare documentară. În cadrul cercetării efectuate, **am analizat manualele școlare de limba și literatura română, clasele a III-a și a IV-a, în România precum și în Republica Moldova, în vederea identificării conținuturilor (texte literare și sarcini/teme formulate) care vizează formarea imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar.** În analiza textelor literare din manualele școlare s-a urmărit existența unor aspecte care țin de sfera afectivă (emoții, sentimente, stări sufletești (chiar și cele ale personajelor literare), de sfera dezirabilului (dorințele, idealurile, aspirațiile), de sfera volitivă (reprezentat de actele de voință), de sfera evaluării (opinii, aprecieri/ autoaprecieri, acte evaluative), de sfera conceptuală (convingeri, idei, principii, concepții personale). Au fost analizate texte literare și sarcini/teme din manualele precizate în bibliografie [25-28], [4], [40].

Analiza celor 47 texte din manualele de limba și literatura română pentru clasa a III-a [25-28], din România, a reliefat o prezență de 14 texte (29.8%) care pot contribui la formarea imaginii de sine a elevilor, în procesul receptării textului literar. S-a identificat un procent de 29.8, care răspunde nevoii de formare a imaginii de sine a elevilor, în procesul receptării textului literar. În manualul de limba și literatura română de clasa a III-a, din Republica Moldova [4], au fost analizate 51 texte literare. Dintre acestea, un număr de 13 texte au fost identificate ca răspunzând nevoii de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar. Prin urmare, doar 25.5% din totalul textelor literare din acest manual contribuie la formarea imaginii de sine a elevilor, îndeplinind măcar una din caracteristicile sale. La clasa a IV-a, în manualele de limba și literatura română din România [25-26], au fost identificate 35 texte literare, iar în urma analizei au fost identificate 13 texte literare, 37% din total, care pot contribui la formarea imaginii de sine a elevilor. În manualul de limba și literatura română, clasa a IV-a din Republica Moldova [40], din totalul de 42 texte literare, au fost identificate 16 texte literare (38%) care să contribuie la formarea imaginii de sine a elevilor. În urma analizei datelor, constatăm că manualele școlare de limba și literatura română atât în România cât și în Republica Moldova, la clasele a III-a și a IV-a nu conțin un număr suficient de texte literare cu rol în formarea imaginii de sine a elevilor, reliefate în tabelul 2.

Tabel 2. Analiza numărului de texte literare cu rol în formarea imaginii de sine a elevilor

Clasa	Clasa a III-a		Clasa a IV-a	
	România	Republica Moldova	România	Republica Moldova
Nr. total texte literare	47	51	35	42
Nr. texte literare care vizează formarea imaginii de sine a elevilor	14	13	13	16
Pondere	29.8%	25.5%	37%	38%

Deducem că este necesară o diversificare a conținutului manualelor, prin includerea mai multor texte literare care să exploreze o gamă largă de teme și personaje relevante pentru formarea imaginii de sine a elevilor. Textele ar trebui să prezinte modele pozitive de personalitate, cu care elevii să se poată identifica și din care să învețe despre calitățile și valorile importante. Pe lângă includerea unor texte adecvate, este importantă implementarea strategiilor didactice eficiente care să faciliteze receptarea și interpretarea textelor de către elevi.

Analiza manualelor școlare a urmărit și existența unor teme/sarcini de lucru, cu rol în formarea imaginii de sine a elevilor: Eul real/actual (eul fizic-modul în care se percepe fizic și în care este perceput de ceilalți, eul cognitiv-modul în care sunt receptate și structurate conținuturile informaționale despre sine și lume, eul emoțional sau intim-sentimentele și emoțiile față de sine, lume și viitor, eul social sau interpersonal-modul personal de comportament în cadrul interacțiunilor

sociale, eul spiritual-valorile și principiile), Eul viitor/eul posibil (aspirații, motivații, scopuri de lungă durată) și Eul ideal. Itemii identificați au urmărit următoarele aspecte din sfera afectivă, dezirabilului, sfera volitivă, a evaluării și cea conceptuală. Sarcinile de lucru pe care le-am identificat în manualele analizate [25-28],[40], [4] și pe care noi le considerăm productive pentru formarea imaginii de sine vizează: calități umane, stări sufletești, comportamente umane.

Ca urmare a cercetării efectuate, afirmăm că în manualele analizate au fost identificate teme/sarcini de lucru care au ca scop formarea imaginii de sine a elevilor, axate pe itemi cu precădere din sfera afectivă și cea a evaluării. Se constată necesitatea adăugării unor itemi/sarcini de lucru/teme, care să răspundă formării și altor componente ale imaginii de sine, precum elemente din sfera dezirabilului (dorințele, aspirațiile, idealurile) și din sfera conceptuală (convingeri, idei, principii, concepții personale) în vederea conturării Eului real, viitor și ideal. Inițial s-a pornit de la analiza manualelor de limba și literatura română de clasele a III-a, din România și din Republica Moldova, apoi au fost analizate manualele de limba și literatura română de clasele a IV-a din cele două țări, stabilind de la început o disfuncționalitate de concepții în vederea stabilirii unei continuități strategice a manualelor. Unii autori, în special cei din Republica Moldova, cu preponderență în manualul pentru clasa a IV-a, urmăresc formarea imaginii de sine a elevilor, în procesul receptării textului literar, însă nu este ceva ritmic. Cu titluri de sugestii, am putea observa că la revizuirea manualelor actuale de limba și literatura română ar fi oportun de a include mai multe texte literare care să contribuie la formarea imaginii de sine a elevilor.

Experimentul de constatare. Scopul experimentului de constatare este acela de a identifica la elevi nivelul de receptare al textului literar, cu rol în formarea imaginii de sine a elevului.

Deoarece obiectul cercetării este formarea imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, ne-am propus să abordăm următoarele **obiective**:

1. Evaluarea nivelului de receptare a textului literar la elevii de clasele a III-a și a IV-a din România și Republica Moldova, prin aplicarea unui test predictiv pentru a măsura capacitatea de exprimare a propriilor trăiri și emoții generate de lectură.
2. Identificarea dificultăților întâmpinate de elevi în procesul de auto-reflectare postlecturală, concentrându-se pe modul în care aceștia își definesc și comunică stările emoționale rezultate în urma interacțiunii cu textul literar.
3. Analiza comparativă a curriculumului și a manualelor de limba și literatura română utilizate în clasele a III-a și a IV-a în România și Republica Moldova, evaluând în ce măsură conținutul și structura acestora sprijină formarea imaginii de sine a elevilor prin intermediul literaturii.
4. Observarea influenței experienței literare asupra dezvoltării dimensiunilor fizice, emoționale, mentale și spirituale ale imaginii de sine la elevii din lotul experimental, prin monitorizarea percepției elevilor asupra propriei persoane și a identificării cu personaje literare, în cadrul unui context literar-artistic.

În cadrul experimentului pedagogic, au fost implicați 228 de elevi din clasele a III-a și a IV-a, provenind atât din România, cât și din Republica Moldova. Alegerea lotului a fost aleatorie și a fost determinată de posibilitatea analizei nivelurilor optime de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, precum și de disponibilitatea de a observa manifestările legate de modul în care elevii se percep pe ei înșiși din punct de vedere fizic, emoțional, mental și spiritual. Experimentul s-a desfășurat în luna septembrie 2021, în clasele paralele, fiecare având același număr de elevi. Calitatea de experimenter aparține autoarei acestei lucrări, precum și învățătoarelor de la clasele selectate din România și din Republica Moldova.

Analiza rezultatelor experimentului de constatare: În cadrul probelor propuse, au fost examinați indicatorii de performanță, care ghidează evaluarea rezultatelor pe baza următorilor parametri: prezența sau absența, luând în considerare și parametrii secundari ai evaluării succesului școlar, precum valoarea și numărul de elemente care contribuie la formarea imaginii de sine. Acești indicatori au rolul de a genera descriptorii de performanță și sunt prezenți în Figura 1.

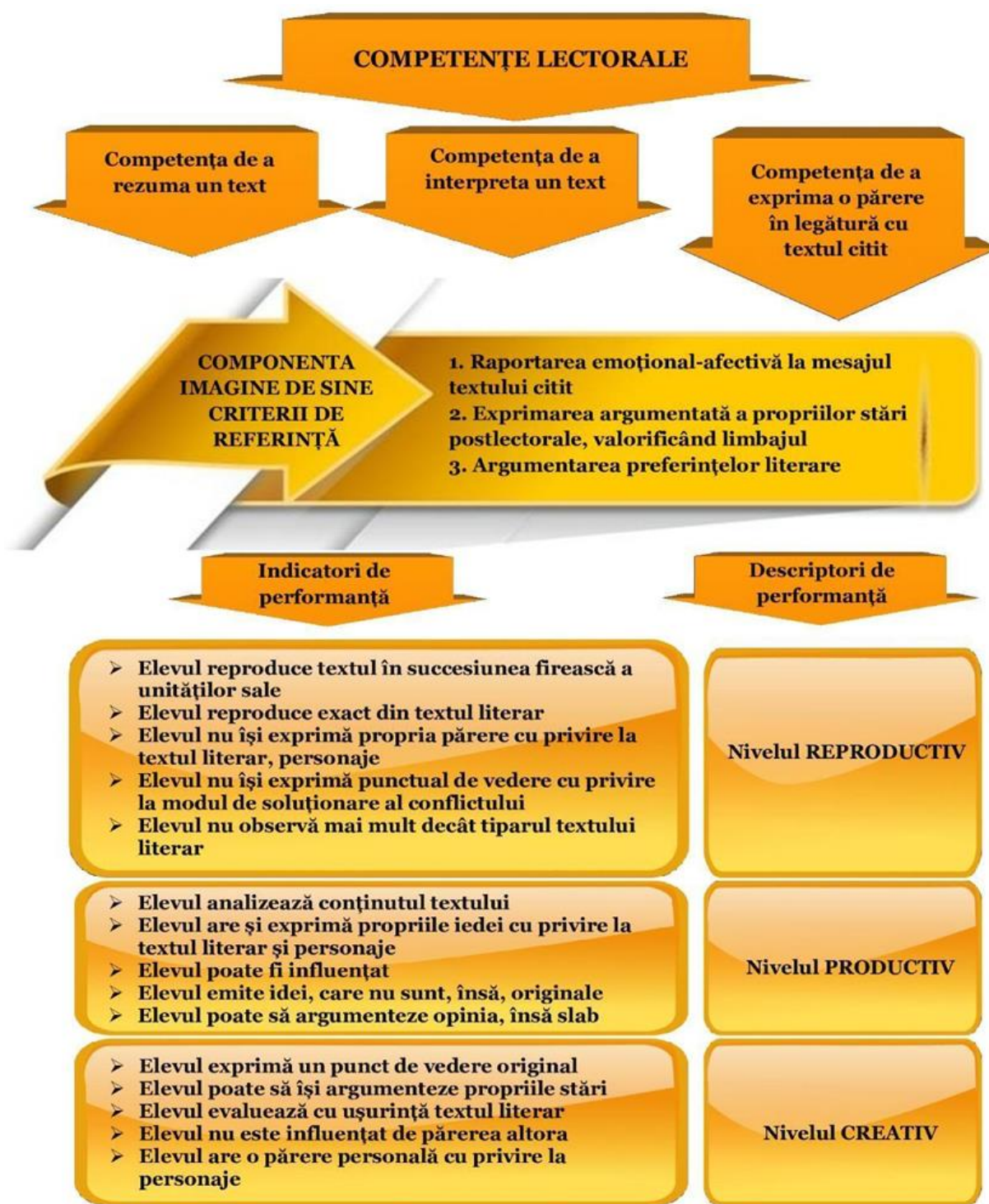

Fig.1. Referențialul de evaluare al competențelor lectorale, componenta imagine de sine (apud Mariana Marin [41;39])

Instrumentul utilizat a fost Testul 1, un test cu itemi bazat pe un text literar. Testul a constat în șapte itemi cu alegere multiplă, care presupuneau prezența unor întrebări legate de textul propus și a unei liste de trei alternative sau soluții posibile. Elevii trebuiau să selecteze un singur răspuns, pe care îl considerau cel mai adecvat sau corect. Considerându-se aceste aspecte, vom aborda imaginea de sine ca având un nivel scăzut, în cazul în care elevii demonstrează un nivel reproductiv de receptare a textului literar, nivel mediu în cazul în care elevii demonstrează un nivel productiv de receptare a textului literar, nivel ridicat în cazul în care elevii demonstrează un nivel creativ de receptare a textului literar.

Prezentăm mai jos indicii cantitativi și calitativi, înregistrați în urma aplicării probei experimentale. Calitativ, din tabel, se poate observa predispoziția loturilor experimentale spre unul din nivelurile de receptare ale textului literar. Rezultatele obținute în urma răspunsurilor acordate de elevi, sunt notate în Tabelul 3., după cum urmează:

Tabel 3. Valori cantitative ale experimentului de constatare raportate la răspunsurile elevilor în funcție de nivelul de receptare al textului literar

Nivelul	Republica Moldova				România			
	L.1.F.	L.2.M	L.3.F.	L.4.M	L.5.F.	L.6.M	L.7.F	L.8.M
Reproductiv (a)	63.16%	52.26%	67.26%	60.71%	28.57%	37.62%	27.27%	66.88%
Productiv (b)	35.34%	46.24%	30.36%	39.29%	71.43%	58.57%	72.73%	33.12%
Creativ (c)	1.50%	1.50%	2.38%	0%	0%	3.81%	0%	0%
Total elevi	38	38	24	24	30	30	22	22

Se poate observa că mai mult de jumătate din numărul răspunsurilor elevilor demonstrează atingerea **nivelului reproductiv de receptare** al textului literar, care constă de regulă, așa cum face precizarea Vl. Pâslaru, în „descrierea, povestirea rezumativă a caracteristicilor fenomenelor comunicative/ literare/ lectorale, noțiunilor și categoriilor, valorilor imanente ale textului.” [51, p. 152] În alegerea răspunsurilor se constată că elevii au tendința de a reproduce exact din textul literar, nu își exprimă propria părere cu privire la textul literar, la personaje, nu își exprimă punctul de vedere cu privire la modul de soluționare al conflictului, nu observă mai mult decât tiparul textului literar. Răspunsurile reproductiv date de elevi demonstrează că aceștia nu pot formula o părere cu privire la personajul literar, ceea ce arată că nu pot formula opinii, aprecieri/autoaprecieri, nu pot face acte evaluative. Elevii nu își exprimă punctul de vedere cu privire la soluționarea conflictului din textul literar, lucru ce reliefează că nu poate formula/asimila convingeri, idei, principii și nu emite concepții personale. Neobservând decât tiparul textului literar, elevii nu vor gestiona emoțiile, sentimentele, stările sufletești nici ale personajelor literare, nici pe cele proprii.

Se va constata că mai puțin de jumătate din răspunsurile elevilor demonstrează atingerea nivelului **productiv de receptare al textului literar**. Elevii analizează conținutul textului, au și exprimă propriile idei cu privire la textul literar și personaje, formulând opinii, aprecieri dar pot fi influențați, în emiterea lor. Aceștia pot să își argumenteze opinia, însă slab. Ideile emise nu sunt originale, nu exprimă dorințele, emoțiile proprii.

Se va observa că doar 4% din numărul de răspunsuri ale elevilor demonstrează atingerea **nivelului creativ de receptare a textului literar**, indicând un deficit în abordarea didactică actuală și sugerând că este nevoie de metode mai variate și de activități prin care elevii să exprime puncte de vedere originale, să argumenteze proprii stări afective, să prezinte un gust artistic, conștient, să-și arate poziția personală față de comportamentul personajelor din textul lecturat.

Concluzionând la această etapă, putem spune că:

- Curriculum la Limba și literatura română, pentru clasele a III-a și a IV-a, din România și din Republica Moldova, care a fost analizat în cadrul cercetării, propune câteva competențe specifice (în România) /unități de competențe (în Republica Moldova) și conținuturi care să suplimenteze nevoia formării imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar, dar acestea nu sunt suficiente ca număr, pentru atingerea obiectivelor urmărite.

- Sarcinile de lucru/temele aferente textelor literare, din manualele de limba și literatura română pentru clasele a III-a și a IV-a, din România și din Republica Moldova, sunt cu precădere de receptare a textului, de înțelegere, de interpretare a textelor literare și mai puține sunt de identificare a elevului cu personajul, de empatie a acestuia cu personajul, de exprimare a propriilor emoții, sentimente/stări

sufletești în relație cu textul lecturat, de exprimare a opiniilor și de formare a unor convingeri, idei, ce pot determina aspirațiile elevilor.

- Elevul nu are formată imaginea de sine, la intrarea în școală, el ajunge la o anumită imagine de sine atât prin relaționarea interpersonală, prin relațiile afectiv-simpatetice dintre propria persoană și colegi, prin autopercepere, prin compararea cu imaginile pe care el și le formează despre alții și alții despre el. Nivelul lor de receptare al textului literar este preponderent reproductiv, aceștia nefiind obișnuiți să formuleze opinii/părerii, să exprime emoții personale sau să le descrie pe cele ale personajului literar, nu pot desfășura acte evaluative cu privire la textul literar studiat.

Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în receptarea textului literar explorează aspecte inovatoare concepute pentru a facilita formarea unei imagini de sine pozitive la elevii de școală primară prin intermediul receptării textului literar. Accentuăm modul în care literatura, prin puterea sa evocatoare și emoționantă, poate contribui la construirea unei identități personale solide și a unei stime de sine ridicate la elevii mici. Modelul depășește simpla teoretizare, invitând cercetătorii, învățătorii preocupați de domeniul educației literar-artistice la o incursiune profundă în universul personajelor și al narațiunilor, stimulând reflecția personală și autocunoașterea. Așadar, Modelul propriu-zis, pe care îl propunem este unul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar și este centralizat în Figura 2.

Modelul are la bază o serie de **componente**, din care menționăm:

Componenta Teoriile ELA: La baza modelului teoretic stau următoarele **teorii**: arta și literatura ca fiind o imitație a lumii sensibile, ca un tip special de cunoaștere, căreia i se refuză capacitatea de a accede la adevăr, în epoca antică, după cum precizează C. Șchiopu [62]: noțiunea de „operă” va fi substituită cu cea de „text”, în cadrul teoriei structuraliste, susținute de U. Eco, A. Serpieri, M. Corti, Iu. Kristeva, R. Barthes; textul ca „un aparat translingvistic care redistribuie ordinea limbii, corelând o vorbire comunicativă, ce vizează informația directă cu diferite enunțuri anterioare sau sincrone”. Iu. Kristeva [33, p. 19]; literatura, ca ramură a artei ce valorifică funcția expresivă a limbii, „se adresează preponderent sensibilității, declanșează efecte emoționale, estetice”, C. Șchiopu [62]; elevul cititor are valoare de subiect cunoscător și de subiect al actului educațional datorită funcției formativ-estetice a textului artistic, Vl. Pâslaru [51, p. 129]; educația literar-artistă, care desemnează în accepțiunea lui Vl. Pâslaru [51, p. 50] „formarea pedagogic orientată a cititorului de literatură artistică prin cunoașterea axiologică a literaturii de ficțiune, ca sistem artistic-estetic imanent, și prin angajarea apropiată a cititorului în producerea valorilor în actu ale literaturii”.

Componenta Competențele personale, sociale și de a învăța să înveți: Aceste competențe reprezintă formarea capacității de a reflecta asupra propriei persoane, de a gestiona timpul și informația în mod eficace, de a privi munca în echipă într-un mod constructiv, de a păstra reziliența și de a gestiona procesul de învățare și cel al carierei proprii.

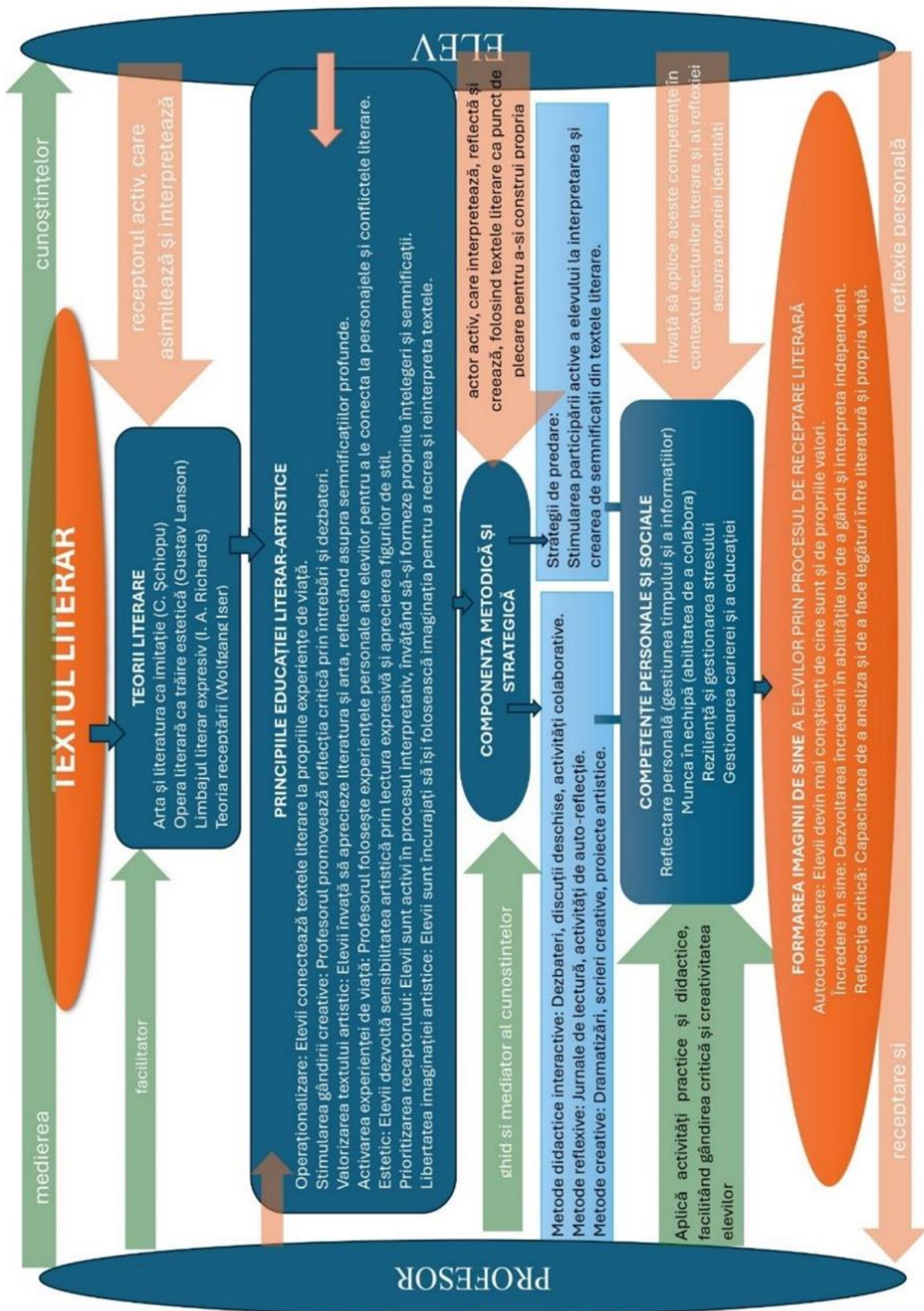

Fig. 2. Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar

Componenta Principiile educației literar-artistice ca fundament pentru formarea imaginii de sine a elevilor: Principiile educației literar-artistice pot fi valorificate semnificativ în procesul formării imaginii de sine a elevilor, oferind un cadru propice pentru receptarea textului literar și explorarea dimensiunilor sale profunde. Vom susține ideea prin următoarele argumente, descrise în tabelul 4, care contextualizează modelul teoretic.

Tabel 4. Principiile educației literar-artistice ca fundament pentru formarea imaginii de sine a elevilor (Sinteză realizată de E. R. Irina)

Principiu	Descriere	Exemple de strategii de implementare
Operaționalizare	Traducerea conceptelor din texte în experiențe concrete	* Dramatizarea textelor literare; * Jurnalizare reflexivă * Proiecte creative care explorează personajele, temele și emoțiile din texte
Stimularea gândirii creative	Încurajarea elevilor să gândească critic și independent	* Discuții deschise și dezbateri; * Exerciții de scriere creativă care imaginează alternative la evenimentele din opere; * Explorarea diferitelor perspective
Valorizarea textului artistic	Dezvoltarea respectului pentru literatură și artă	* Analiza detaliată a textelor și identificarea figurilor de stil * Discuții despre rolul literaturii în societate și impactul său personal; * Aprecierea frumuseții limbajului și a mesajului transmis
Activarea experienței de viață	Facilitarea conectării elevilor la conținutul literar	* Activități de reflecție care identifică similarități și diferențe cu personaje din texte; * Explorarea emoțiilor și trăirilor comune; * Utilizarea propriilor experiențe ca bază pentru interpretarea personajelor, conflictelor și temelor
Estetic	Cultivarea sensibilității artistice	* Exerciții de lectură expresivă; * Analiza elementelor figurative (metafore, simboluri); * Discuții despre impactul emoțional al textelor
Prioritizarea receptorului	Recunoașterea rolului activ al elevului ca interpret	* Jurnalizare reflexivă; * Eseuri de opinie; * Proiecte creative care permit exprimarea propriilor interpretări și reflecții
Libertatea imaginației artistice	Stimularea creativității și explorarea liberă	* Activități de scriere creativă; * Proiecte artistice care permit exprimarea viziunii personale asupra personajelor, conflictelor și temelor

Concluziile acestei analize au reliefat necesitatea creării și propunerii spre implementare a disciplinei opționale „Citește și cunoaște-te!”, la clasele a III-a și a IV-a. Disciplina opțională „Citește și cunoaște-te!” este integrată ariei curriculare Limbă și comunicare. Auxiliarele specifice: în vederea derulării acestei discipline opționale integrate, a trebuit să concepem în anul 2021 auxiliarele specifice „Citește și cunoaște-te!”, atât pentru elevi cât și pentru cadrul didactic.

Metodologia de aplicare a modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în receptarea textului literar

Curriculumul pentru disciplina opțională „Citește și cunoaște-te!” s-a elaborat în concordanță cu nevoile și interesele de învățare ale elevilor, cu specificul școlii și cu nevoile comunității locale, având ca scop principal formarea imaginii de sine a elevilor claselor a III-a și a IV-a, în procesul receptării textului literar. Curriculumul a fost conceput, respectându-se cerințele recomandate, nivelul de vârstă al elevilor, conținând competențe care țin de formarea imaginii de sine în procesul receptării textului literar.

Componenta Auxiliarele specifice: În vederea derulării acestei discipline opționale integrate, a fost necesară elaborarea de auxiliare specifice, atât pentru elevi, cât și pentru cadrul didactic, defalcate pe cele două semestre de școală (conform structurii anului școlar la data realizării cercetării), incluzând texte literare, exerciții aplicative, informații și teste de autocunoaștere.

Componenta Metode de predare-învățare-evaluare specifice domeniului ELA: Utilizarea metodelor semiotice (de constatare, discernere, acumulare), hermeneutice (de interpretare, de

apropriere) și praxiologice, precizate de Vl. Pâslaru, a facilitat identificarea elementelor cheie ale conceptului, interpretarea datelor colectate și aplicarea principiilor teoretice la analiza practică.

Componenta Formele de organizare a activităților, utilizate în cadrul derulării opționalului, respectiv activitatea frontală, activitatea pe grupe, activitatea independentă.

Componenta Imaginea de sine: Disciplina opțională are ca punct de plecare ipoteza că dacă textul literar va fi interpretat sistematic și din perspectiva conceptelor „ imaginea de sine a personajului”, „ imaginea de sine a receptorului”, acestea, totodată, fiind parte nelipsită a obiectivelor operaționale formulate de profesor, precum și dacă metodologia aplicată de profesor va fi racordată la specificul și caracteristicile conceptului „ imaginea de sine”, atunci calitatea imaginii de sine va fi mai bună.

Componenta Nivel de receptare al textului literar - imagine de sine: Competențele lectorale ale elevilor sunt generate de competența de a rezuma un text, competența de a interpreta un text și competența de a exprima o părere în legătură cu textul citit. **Criteriile de referință** pe care le implică componenta „ imaginea de sine”, sunt următoarele: raportarea elevilor emoțional-afectiv la mesajul textului citit; exprimarea argumentată a propriilor stări postlecturale, valorificând limbajul; argumentarea preferințelor literare. **Descriptorii de performanță/criteriile de evaluare** sunt: nivelul reproductiv, productiv, creativ de receptare al unui text literar.

În baza celor expuse mai sus, propunem **un model teoretic fundamentat pentru formarea imaginii de sine la elevii de școală primară prin intermediul receptării textului literar.** Modelul este elaborat pe baza principiilor fundamentale ale educației literar-artistice și cuprinde trei componente esențiale: teoretică, metodologică și practică. De asemenea, propunem o serie de metode specifice de predare-învățare-evaluare menite să faciliteze implementarea eficientă a modelului.

- **Fundamentarea teoretică:** Modelul se bazează pe o abordare interdisciplinară, integrând concepte din psihologie, pedagogie, literatură și lingvistică, pentru a explora complexitatea formării imaginii de sine la elevii de școală primară prin intermediul receptării textului literar.

- **Dimensiunea metodologică:** Modelul propune o metodologie activă și participativă, centrată pe elev, care valorifică experiența personală și emoțională a elevilor în interacțiunea cu textul literar, stimulând gândirea critică, creativitatea și empatia.

- **Evaluarea impactului:** Modelul include o strategie de evaluare complexă, care utilizează metode observaționale, analize de produse ale elevilor și chestionare, pentru a monitoriza eficiența sa în promovarea dezvoltării unei imagini de sine pozitive la elevii de școală primară.

Instrumentele elaborate în cadrul implementării modelului: În vederea aplicării principiilor ELA și a formării imaginii de sine a elevilor, s-a elaborat curriculum pentru predarea unei discipline opționale de învățământ. Auxiliarele au fost create pentru a veni în sprijinul învățătorilor și elevilor, în vederea implementării adecvate a programei școlare specifice, în procesul de predare-învățare, cu scopul formării unei imagini de sine pozitive, în contextul receptării textului literar.

Capitolul al treilea, prezintă Demersul praxiologic al formării imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, incluzând analiza rezultatelor experimentului de formare și control reflectate în proba aplicată elevilor claselor a III-a și a IV-a din România și Republica Moldova. De asemenea, sunt formulate propuneri pentru îmbunătățirea curriculumului și a manualelor de Limba și literatura română pentru aceste clase.

Eșantionare: lotul de formare (L.F.) și lotul control (martor) (L.M.), elevi de clasa a III-a și a IV-a. 228 de elevi din mediul urban: 104 de elevi din România, 124 de elevi din Republica Moldova; 108 de elevi din clasa a III-a, 120 de elevi din clasa a IV-a. Lotul martor (54 de elevi din clasa a III-a: 30 din România, 24 din Republica Moldova) și 60 de elevi din clasa a IV-a (22 din România, 38 din Republica Moldova), a fost instruit după metode pedagogice tradiționale: expunerea didactică, demonstrația, lucrul cu manualul, cadrul didactic manifestând o relație rigidă, nepermisivă cu elevii. Lotul de formare (54 de elevi din clasa a III-a (30 din România și 24 din Republica Moldova) și 60 de elevi din clasa a IV-a (22 din România și 38 din Republica Moldova) a suportat influența principiilor ELA de receptare a textului literar, în cadrul disciplinei opționale „Citește și cunoaște-

te!”, studiind după un curriculum specific și utilizând auxiliare special create, pentru elevi și pentru învățător, aplicându-se metode ale ELA.

Experimentul de formare s-a realizat pe parcursul anului școlar 2021-2022 și a urmărit formarea imaginii de sine a elevilor din clasele a III-a și a IV-a, în Republica Moldova, și România în procesul receptării textului literar, pe baza modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar. Pe parcursul experimentului s-a desfășurat disciplina „Citește și cunoaște-te!” cu curriculum și auxiliare specifice, la clasele a III-a și a IV-a din Republica Moldova și din România, urmărindu-se utilizarea textului literar și în scopul formării imaginii de sine a elevilor, derulându-se activități de învățare care au implicat lectura textului și analiza lui prin prisma formării componentelor imaginii de sine, precum și forme de organizare a învățării variate.

Experimentul de formare a conturat un set de activități specifice, având ca scop dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale elevilor, facilitând autocunoașterea, relaționarea pozitivă cu ceilalți și formarea unei imagini de sine sănătoase. Demersul experimental formativ s-a constituit dintr-un set de scenarii didactice cu următoarele generice și obiective specifice, printre care: *Cine sunt eu?* - explorează identitatea personală și nevoia de acceptare, discutând despre trăsături fizice și personale. *Autoapreciere, autorespect, autoacceptare* - încurajează elevii să-și accepte unicitatea, prin activități de reflecție asupra propriei persoane și a calităților individuale. *Încrederea în sine, în forțele proprii* - dezvoltă încrederea în propriile abilități și curajul de a-și recunoaște punctele tari și slabe. *Lauda și critica* - ajută la înțelegerea laudei și criticii, promovând acceptarea feedback-ului constructiv. *Autocritica permanentă* - sunt încurajați să-și echilibreze autocritica și să-și dezvolte acceptarea de sine prin activități care promovează reflecția asupra calităților și defectelor proprii. *Ambiția și perseverența* - promovează determinarea și perseverența în atingerea obiectivelor personale, prin exemple literare și jocuri. *Succes/Insucces* - reflectează asupra succesului și eșecului, identificând resursele personale necesare pentru reușită. *Stima de sine* - vizează consolidarea stimei de sine prin autoevaluare și comparație pozitivă. *Păreră celorlalți despre mine* - învață să gestioneze impactul percepțiilor externe și să își mențină o atitudine pozitivă. *Prietenii mei* - susține valorile prieteniei și altruismului, subliniind importanța susținerii reciproce. *Aparțin unui grup* - explorează apartenența la un grup, discutând despre rolurile sociale și integrarea într-un colectiv. *Eu și grupul de prieteni* - dezvoltă empatia și ajutorul reciproc, prin activități care încurajează comportamentele pro-sociale. *Încrederea în sine și în ceilalți* - sunt încurajați să-și exprime încrederea în propria persoană și în ceilalți, promovând cooperarea. *Altruism/egoism* - cultivă valorile altruiste, ajutând elevii să identifice acțiuni egoiste și altruiste. *Sinceritatea* - sunt sensibilizați la valoarea sincerității și efectele minciunii, încurajând comportamente autentice și corecte.

Loturilor de formare li s-au aplicat cele două probe de evaluare, în vederea investigării nivelului de receptare a textului literar, care va conduce la o formare corespunzătoare a imaginii de sine a elevilor. La finalul experimentului, am putut să analizăm modul în care a evoluat fiecare elev din lotul de formare, cu privire la nivelul de receptare al textului literar în procesul de formare a imaginii de sine. Au trecut de la nivelul reproductiv sau productiv de receptare a textului literar, la cel creativ.

Lotul 1 de formare. În cadrul experimentului de constatare, ca urmare a aplicării testului 1, elevii au optat pentru răspunsuri aferente nivelului reproductiv de receptare al unui text literar (tabel 5.). La finalul experimentului de formare, preferințele elevilor pentru răspunsuri s-au schimbat, aceștia selectând răspunsuri aferente nivelului creativ de receptare a textului literar (tabel 6.).

Tabel 5. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T1 I1-I7 pentru L.1.F.

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	76%	21%	3%
It.2	66%	29%	5%
It.3	53%	47%	0%
It.4	39%	61%	0%
It.5	53%	47%	0%
It.6	61%	39%	0%
It.7	94%	3%	3%

Tabel 6. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T2 I1-I7 pentru L.1.F.

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	0%	45%	55%
It.2	3%	68%	29%
It.3	0%	21%	79%
It.4	0%	34%	66%
It.5	0%	37%	63%
It.6	0%	13%	87%
It.7	0%	11%	89%

Lotul 3 de formare. La etapa inițială a experimentului, ca urmare a aplicării testului 1, toți elevii au optat pentru răspunsuri aferente nivelului reproductiv de receptare al unui text literar (tabel 7.). După experimentul de formare, preferințele elevilor pentru răspunsuri s-au modificat, aceștia selectând răspunsuri aferente nivelului creativ de receptare a textului literar (tabel 8.).

Tabel 7. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T1 I1-I7 pentru L.3.F.

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	58%	30%	12%
It.2	62%	38%	0%
It.3	62%	38%	0%
It.4	58%	42%	0%
It.5	75%	25%	0%
It.6	67%	33%	0%
It.7	88%	8%	4%

Tabel 8. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T2 I1-I7 pentru L.3.F.

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	0%	58%	42%
It.2	4%	54%	42%
It.3	0%	33%	67%
It.4	0%	54%	46%
It.5	8%	42%	50%
It.6	0%	42%	58%
It.7	0%	13%	87%

Lotul 5 de formare: La începutul experimentului ca urmare a aplicării testului 1, elevii au optat la majoritatea întrebărilor pentru răspunsuri aferente nivelului productiv de receptare al unui text literar (tabel 9.). După experimentul de formare, preferințele elevilor pentru răspunsuri s-au schimbat, majoritatea selectând răspunsuri aferente nivelului creativ de receptare a textului literar (tabel 10).

Tabel 9. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T1

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	73%	27%	0%
It.2	63%	37%	0%
It.3	0%	100%	0%
It.4	7%	93%	0%
It.5	50%	50%	0%
It.6	7%	93%	0%
It.7	0%	100%	0%

Tabel 10. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T2

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	0%	33%	67%
It.2	0%	53%	47%
It.3	0%	57%	43%
It.4	0%	43%	57%
It.5	0%	43%	57%
It.6	0%	47%	53%
It.7	0%	37%	63%

Lotul 7 de formare. Ca urmare a aplicării testului 1, toți elevii au optat la majoritatea întrebărilor pentru răspunsuri aferente nivelului productiv de receptare al unui text literar (tabel 11). La finalul experimentului de formare preferințele elevilor pentru răspunsuri s-au schimbat, aceștia selectând răspunsuri aferente nivelului creativ de receptare a textului literar (tabel 12).

Tabel 11. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T1

Frecvența răspunsurilor			
item	a	b	c
It.1	36%	64%	0%
It.2	45%	55%	0%
It.3	9%	91%	0%
It.4	27%	73%	0%
It.5	41%	59%	0%
It.6	27%	73%	0%
It.7	5%	95%	0%

Tabel 12. Ponderea frecvenței răspunsurilor la T2

Frecvența răspunsurilor			
Item	a	b	c
It.1	0%	36%	64%
It.2	0%	36%	64%
It.3	0%	27%	73%
It.4	0%	36%	64%
It.5	0%	23%	77%
It.6	0%	32%	68%
It.7	0%	23%	77%

Concluzionând general, remarcăm următoarele schimbări **calitative** (regăsite în teză în anexele 32-35), conform cărora elevii:

- pot identifica caracteristici personale cu privire la specificul fizic, intelectual, emoțional, cu rol în dezvoltarea personalității, în contextul receptării textului literar;
- dovedesc capacitatea de a stabili un mod de relaționare cu ceilalți, cu rol în valorizarea persoanei proprii și a celorlalți, ca urmare a lecturii textelor literare;
- dovedesc capacitatea de a descoperi comportamente sociale fundamentale în vederea asigurării unei relaționări sociale eficiente, derivate din textele literare;

- dovedesc capacitatea de a analiza influența diferiților factori asupra dezvoltării personale și asupra formării imaginii de sine, prin prisma textului literar.

Experimentul de control a avut ca scop evaluarea la elevi a unui nivel creativ de receptare al textului literar care determină formarea imaginii de sine, valorificând educația literar-artistică.

Obiectivele experimentului de control:

- prezentarea dinamicii obținute prin evoluția calitativă ca urmare a aplicării tehnicilor de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, în contrast cu cele de control (martor), paralelă între rezultatele obținute inițial în cadrul experimentului de constatare și cele din etapa de control;

- demonstrarea eficienței modelului teoretic, orientat spre utilizarea textului literar în procesul de formare a imaginii de sine a elevilor;

- confirmarea temeiului științific al ipotezei, formularea concluziilor generale cu privire la efectele metodelor de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, la clasele a III-a și a IV-a.

În cadrul experimentului s-a aplicat o probă similară cu cea din etapa de constatare, respectiv T2, urmărindu-se prezența emoțiilor, idealurilor, actelor de voință, autoaprecierilor, convingerilor, concepțiilor personale ale elevilor, determinate de lectura unui text literar.

În contrast, analizăm rezultatele obținute pentru Republica Moldova, la clasele a IV-a L.1.F. și L.2.M., figurile de mai jos.

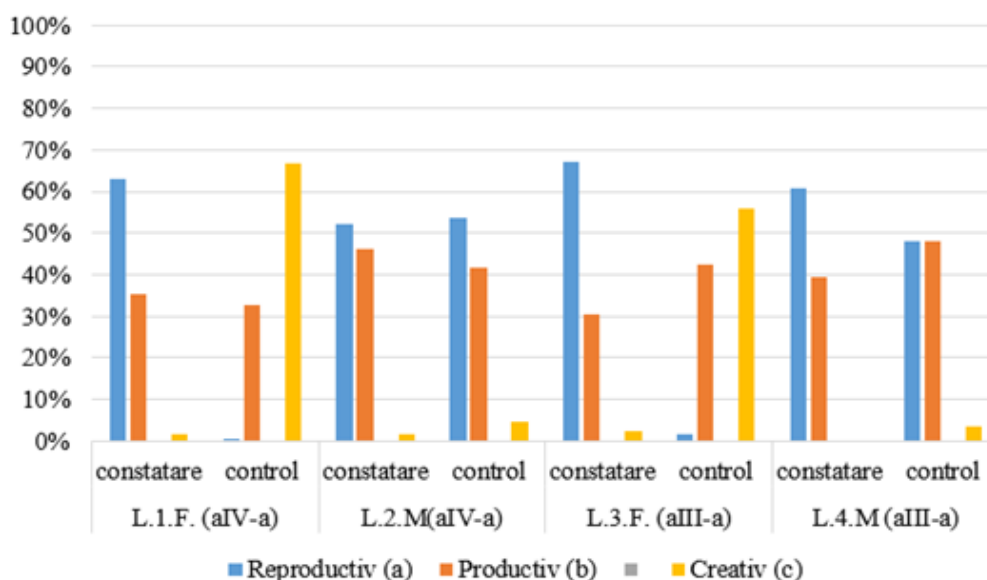

Fig. 3. Valori cantitative ale experienței de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, la clasele a III-a și a IV-a, în Republica Moldova

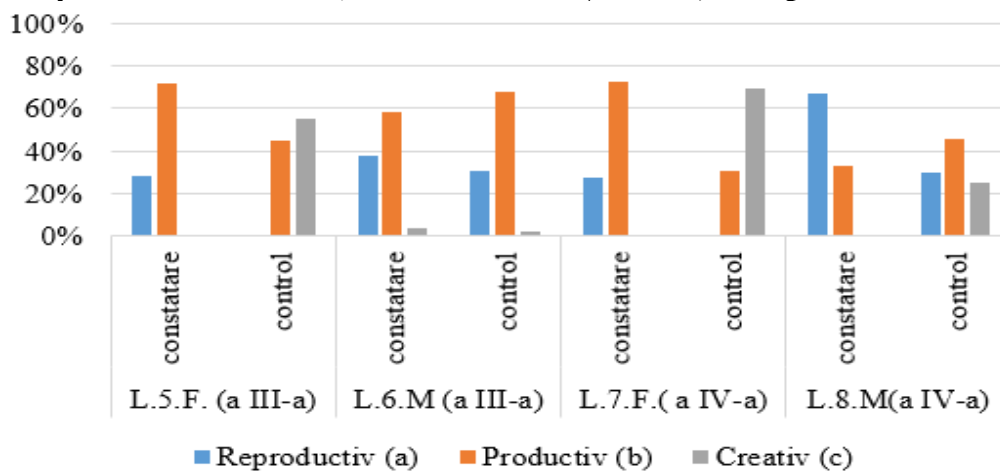

Fig. 4. Valori cantitative ale experienței de formare a imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, la clasele a III-a și a IV-a, în România

Dacă la grupurile de control se observă o fluctuație a răspunsurilor care vizează în special nivelurile reproductiv și productiv de receptare al textului literar, observăm că la loturile de formare cea mai mare creștere o înregistrează răspunsurile care sunt atribuite nivelului creativ de receptare al textului literar, ca urmare a aplicării metodologiilor ELA în procesul de predare-învățare, a parcurgerii textelor literare și a sarcinilor didactice (exercițiile aplicative la texte), dar și a îndrumărilor generale, cu privire la caracteristici ale imaginii de sine reflectate în textele literare parcurse, care se regăsesc în auxiliarele învățătorilor. La clasele de formare s-a insistat pe o analiză mai profundă a personajelor literare, a faptelor și întâmplărilor din texte, făcându-se paralelă atât cu mediul social în care se află elevii în diferite momente din zi, cât și cu Eul fiecăruia.

Sumarizând, s-a observat existența unei dinamici, obținute prin evoluția calitativă ca urmare a aplicării tehnicilor de formare a imaginii de sine a elevilor din clasele de formare, în paralel cu clasele de control. Subiecții cercetării au optat pentru răspunsuri creative sau productive și datorită modului în care elevii au început să se perceapă, să se aprecieze, să comunice cu cei din jur, să tolereze sau să relaționeze cu ceilalți, să elimine prejudecățile și să interacționeze, având ca exemple concrete diferite personaje sau întâmplări din textele literare studiate. În contrast cu elevii din loturile martor, elevii din loturile de formare au dovedit că și-au format capacitățile: de a evalua cu ușurință textul literar; de a-și exprima un punct de vedere original/propriu; de a-și argumenta propriile stări, nefiind influențați de părerea altora; de a prezenta o părere personală cu privire la personaje; de a identifica caracteristici personale cu privire la specificul fizic, intelectual, emoțional, cu rol în dezvoltarea personalității, în contextul receptării textului literar; de a stabili un mod de relaționare cu ceilalți, cu rol în valorizarea persoanei proprii și a celorlalți, ca urmare a lecturii textelor literare; de a descoperi comportamente sociale fundamentale în vederea asigurării unei relaționări sociale eficiente, derivate din textele literare; de a analiza influența diferiților factori asupra dezvoltării personale și asupra formării imaginii de sine, prin prisma textului literar.

În paralel, s-a urmărit și **Impactul programului de formare „Formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar” asupra personalului didactic și analiza rezultatelor formării.** Demersul propus ar fi ușor îngreunat fără conștientizarea cadrelor didactice cu privire la importanța studierii textului literar și prin prisma utilizării acestuia ca modalitate de dezvoltare a personalității elevului, respectiv ca modalitate de formare a imaginii de sine a elevului. În vederea formării competențelor necesare în procesul de formare a imaginii de sine la elevii din învățământul primar, prin receptarea textului literar, a fost realizată o formare profesională a învățătorilor din județul Neamț, în cascadă, pe parcursul anilor școlari 2020-2024, după cum este prezentată în tabelul 13.

Tabel 13. Formarea profesională

Formare profesională	Webinare online cu învățătoarele de la clasele experimentale (săptămânal)
	Programul de formare profesională, de 24 ore, avizat de Ministerul Educației, cu denumirea <i>Formarea imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar (2020-2022)</i>
	Simpozionul Național <i>Școala și familia - factori ai dezvoltării imaginii de sine la elevi (2021)</i>
	Seminarul de formare <i>Dezvoltarea imaginii de sine pozitive a elevilor în procesul educațional (2022)</i>
	Proiecte de promovare a lecturii în cadrul centrelor de documentare și informare din județul Neamț și publicarea în volumul <i>Proiecte de promovare a lecturii în cadrul CDI (2022-2023)</i>
	Sesiunea de formare „Disciplina opțională <i>Citește și cunoaște-te!</i> ” (2023)
	Sesiunea de formare în cadrul Atelierului de formare „Experiențe de formare noi prin CDS” (2023)

Învățătorii consideră că în învățământul primar, rolul învățătorului este și acela de a forma imaginea de sine a elevilor, de a le orienta modul în care se raportează la realitate; aceștia formează caractere, avându-se în vedere valorizarea fiecărui copil ca personalitate unică, cu valoare și cu demnitate proprie, respectându-se mereu „principiul respectării dreptului la opinie al elevului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ” [36], respectiv articolul 3.lit. u) din Legea educației naționale nr. 1/2011, respectiv art. 3 lit. r., din legea 198/2023: „principiul respectării dreptului la opinie al elevului și al personalului din învățământ în contextul derulării actului educațional.”

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Valorile principale ale cercetării la tema „Formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar” sunt sistematizate de următoarele concluzii:

1. Imaginea de sine nu se formează doar la nivelul învățământului primar, ci pornește din familie, se pun accentele în învățământul primar, se dezvoltă în învățământul gimnazial și se profilează în învățământul liceal. N. Bogatu definește imaginea de sine ca fiind „nucleul central al personalității, reper, constanta orientativă a ei, element definitoriu al statutului și rolului social”[3, p. 57], iar U. Șchiopu [64] o prezintă ca fiind „expresia concretizată a modului în care se vede o persoană oarecare sau se reprezintă pe sine; ca trăirea aspectului unificator de coeziune a personalității.”

2. În perioada școlarității, procesul formării personalității copilului este influențat de statusul lui de elev, atât în ceea ce privește organizarea interioară, cât și a conduitei externe. Dar fiind faptul că la vârsta școlară mica, gradul de coeziune a constructelor de personalitate crește, că o nouă structură mentală este pusă în evidență de transformările ce se produc în gândirea și comportamentul elevului, iar dorința lui de a învăța este legată de progresul cunoașterii, școlii îi revine sarcina destul de dificilă de a dirija formarea imaginii de sine a elevilor, care, la această vârstă, se percep mai mult ca ce și-ar dori să fie decât ce sunt în realitate. Analiza curriculumul disciplinar și a manualelor de limba română pentru clasele a III-a și a IV-a, din România și din Republica Moldova, din perspectiva conceptului *imaginea de sine*, a scos în evidență următoarele aspecte: atât la nivel de competențe urmărite, cât și la cel de conținuturi curriculare, conceptul *imaginea de sine* nu se regăsește în mod direct, în niciuna dintre cele trei componente: cunoștințe, capacități, atitudini. Indirect, aceasta poate fi sesizată în contextul câtorva competențe specifice, prin care se insistă asupra asocierii elementelor descoperite în textul citit cu experiențele proprii; operele literare din manualele școlare, în majoritatea lor, prin tipul de text, problematică, mesaj etc., sunt mai puțin adecvate formării la elevi a imaginii de sine; sarcinile de lucru formulate în manualele școlare analizate sunt de identificare, de reproducere, de înțelegere (explicarea sensurilor unor cuvinte, sintagme etc.), de gramatică. Foarte puține dintre sarcinile textuale au deschidere spre conceptul *imaginea de sine*, respectiv, spre formarea acesteia la elevi.

3. Rezultatele experimentului de constatare a nivelurilor de receptare a textului literar de către elevi, precum și a felului în care ei se raportează la personaje, au arătat că subiecții au tendința de a reproduce povestea, că ei nu-și pot exprima opinia personală cu privire la personaje, la modul în care acestea acționează și la motivele care le determină comportamentul, că nu pot aprecia, evalua. Faptul demonstrează abordarea insuficientă a textului literar din perspectiva relațiilor elev – personaj, întâmplare – personaj – elev, relații ce îi pot conduce pe elevi spre conștientizarea eului lor real. Cercetarea în cauză a întemeiat o metodologie a formării la elevii claselor primare a imaginii de sine prin intermediul textului literar receptat. Această paradigmă, la nivel teoretic se constituie din elaborarea unei variante de curriculum, iar, la cel practic, dintr-o disciplină opțională (*Citește și cunoaște-te!*), dintr-un auxiliar pentru elevi și un auxiliar pentru profesori. În planul elevului cititor, conceptul *imagine de sine*, centrat pe cele de eu/sine real, eu/sine proiectat/ dorit, a determinat cadrele didactice, la performanțe profesionale semnificative, validate pe parcursul experimentului de formare, precum: înțelegerea și receptarea operei literare ca sursă nepuizabilă de formare a imaginii de sine a elevilor; valorificarea experiențelor proprii, de viață și de lectură ale elevilor prin intermediul textului literar, prin autoidentificarea lor cu personajele literare, diferite ca mod de percepere a sinelui; capacitatea elevilor de a-și exprima opinia, de a formula idei pe marginea operei; capacitatea elevilor de a-și evalua la justa valoare propriul eu, de a înțelege importanța imaginii de sine; implicarea elevilor din lotul de formare în diverse activități de lectură și de interpretare a operelor literare, utilizarea de către profesori a unor strategii adecvate de valorificare a textului artistic.

4. Auxiliarul elaborat, prin care s-a urmărit instruirea profesorilor, precum și cel destinat elevilor constituie o componentă foarte importantă pentru formarea imaginii de sine la elevi. Sarcinile prevăzute în aceste auxiliare solicită elevii să emită idei/ opinii, să facă aprecieri, să-și dezvolte capacitatea de autoapreciere. Elevii sunt plasați în situația de a efectua acte evaluative în baza textului, de a empatiza cu personajul literar (punându-se în locul lui, trăind situația în care se află personajul literar), trăiesc emoții, sentimente, stări sufletești pe care le verbalizează, își exprimă dorințele,

aspirațiile, își formează convingeri, idei, principii și concepții personale, se folosesc de textul literar pentru a se cunoaște mai bine pe ei înșiși.

5. Rezultatele cercetării au demonstrat că Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar este un construct viabil, întemeiat pe natura, esența conceptelor *imagine de sine, profil psihologic al școlarului mic*, pe legile receptării artistice și pe capacitatea receptorului de a aborda în mod personal opera literară, în funcție de sistemul de valori care-l caracterizează. Modelul și-a demonstrat validitatea nu numai din perspectiva reperelor epistemologice ce au stat la baza lui, dar și din cea a componentelor metodologiei aplicate.

Recomandări:

1. La nivel macrostructural:

1.1. La nivelul Ministerului Educației din România și Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova (autorii de curriculum/ conceptorii de curriculum): autorii de curriculum pot include în curriculumul de limba română, într-o variantă revăzută, a conceptului „imagine de sine”, în forma unei competențe specifice, putând utiliza rezultatele teoretice, precum și cele aplicative ale acestei cercetări, în procesul de reformare al curriculumului pentru disciplina Limba și literatura română, la clasele a III-a și a IV-a, în vederea respectării celor patru atribute generice ale unor viitori cetățeni [5, p. 27-32] aferente profilului de formare al absolventului, conform Cadrul de Referință al Curriculumului Național din Republica Moldova, precum și a idealului educațional al școlii, așa cum este prevăzut în Legea educației naționale nr. 1/2011 [30], din România; propunem cuprinderea următoarelor competențe specifice: la clasa a III-a: identificarea caracteristicilor personale cu privire la specificul fizic, intelectual, emoțional, cu rol în dezvoltarea personalității, în contextul receptării textului literar, stabilirea unui mod de relaționare cu ceilalți, cu rol în valorizarea persoanei proprii și a celorlalți, ca urmare a lecturii textelor literare; la clasa a IV-a: descoperirea comportamentelor sociale fundamentale în vederea asigurării unei relaționări sociale eficiente, derivate din textele literare, analiza influenței diferiților factori asupra dezvoltării personale și asupra formării imaginii de sine, prin prisma textului literar. Pentru a nu ne îndepărta de latura preponderent cognitivă, vom interveni asupra competențelor/unităților de conținut care există deja în curriculumul actual și au demonstrat și o componentă care vizează formarea/dezvoltarea personalității elevului.

1.2. La nivelul autorilor de manuale, aceștia pot utiliza din cadrul cercetării conținuturi, în vederea construirii unui profil al absolventului de învățământ primar conform actelor normative în vigoare; în vederea formării imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, manualele școlare de limba și literatura română, la clasele a III-a și a IV-a, în Republica Moldova și în România, pot cuprinde texte literare („Amintiri din copilărie”, de Ion Creangă, „Borcanul și mingile de tenis”(poveste cu tâlc), „Broasca țestoasă și pasărea”, „Broscuța învingătoare”(poveste cu tâlc), „Cea mai de preț comoară”(după o poveste populară), „Cinci perechi de ochelari” (poveste cu tâlc), „Cocoșul de munte și vulpea”, de Lev Tolstoi, „Cuiele”, de Pop Simion, „Cuore, inimă de copil”, de Edmondo de Amicis, „Cum l-a păcălit Broscuța pe Leu”(poveste indiană) „La săniuş”, de Ion Agârbiceanu, „Lucrare scrisă... vorbită”, de Mircea Sântimbreanu, „Lula libelula”, „Mărul buclucaș”, de Vladimir Suteev, „Noi, albinele”, de Călin Gruia, „O mână de ajutor”, „Ocaua lui Cuza”, de Dumitru Almaș, „Păunul nemulțumit”, de Jean de La Fontaine, „Peștele curcubeu”, după Marcus Pfister, „Petrică și lupul”(poveste cu tâlc), „Povestea crocodilului care plângea”, de Vladimir Colin, „Tâlharul pedepsit”, de Tudor Arghezi, „Vulpea și corbul”, de Jean de La Fontaine etc.), creându-se oportunități de a introduce tehnologii didactice specifice sistemului de activități literar-artistice pentru formarea imaginii de sine a elevului.

1.3. La nivelul instituțiilor de formare inițială, la specializările pedagogia învățământului primar și preșcolar, se recomandă completarea cu module de predare-învățare a metodologiei specifice educației literar-artistice, în vederea formării imaginii de sine la elevi prin intermediul textului literar;

1.4. La nivelul instituțiilor de formare continuă, se recomandă furnizarea unor programe de formare care au la bază metodologia specifică educației literar-artistice, în vederea formării imaginii de sine la elevi prin intermediul textului literar.

La nivel microstructural:

2.1. La nivelul instituțiilor de învățământ (comisii metodice ale învățătorilor, comisii de curriculum): elaborarea unui curriculum opțional care să conțină competențe care vizează formarea imaginii de sine la elevi prin intermediul textului literar sau aplicarea celui prezentat în cadrul cercetării.

2.2. La nivelul cercurilor pedagogice județene derulate de învățători, cercetarea oferă un punct de plecare în abordarea teoretică și practică a disciplinei de limba și literatura română prin metodologii specifice educației literar-artistice, aplicând cu precădere principiile: principiul stimulării interesului pentru lectură, al elevilor, principiul actualizării experienței de viață și a celei estetice a elevului, principiul creativității.

Totodată, recunoscând **limitele** pe care cercetarea efectuată le are, raportându-ne la tema complexă, subliniem că lucrarea aceasta reprezintă un punct de plecare în vederea dezvoltării unor alte cercetări care să vizeze completarea curriculumului și manualelor de limba și literatura română din toate clasele din învățământul primar și gimnazial, din România și Republica Moldova.

Curriculum actual pentru limba și literatura română, precum și o disciplină opțională creată pentru nivelul specific de vârstă al elevilor, pot fi realizate de către cercetători care vor colabora cu factorii interesați în soluționarea acestor probleme. La fel, cercetarea efectuată poate servi ca fundament pentru studiul limbii literaturii prin prisma formării imaginii de sine a elevilor ca urmare a aplicării metodologiei specifice educației literar-artistice și la învățământul gimnazial.

BIBLIOGRAFIE

1. BAKOS, M. *Teoria literaturii*, 1941. În: *Ce este literatura? Școala formală rusă*. Antologie și prefață de Mihai Pop, București: Editura Univers, 1983
2. BĂBAN, Adriana. *Consiliere educațională*, Cluj-Napoca: Editura Ardealul, 2001. 35p., 36 p., 65p., 72 p. ISBN 973-0-02400-6
3. BOGATU, N. *Conduita de rol, sine și personalitate*. București: Editura Granada, 2002. 57 p.
4. BURUIANĂ, M. E. A., Cotelea S. *Limba și literatura română. Clasa a 3-a*. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2016. ISBN 978-9975-85-020-9.
5. *Cadrul de referință al curriculumului național*, Republica Moldova, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării: nr. 432 din 29 mai 2017, 17 p., 27 p., 35-40 p.
6. *Catalogul manuale școlare învățământ preuniversitar*, valabile în anul școlar 2020-2021.
7. CLIPA, O., NAGY, R. și alții. *Les Finalités éducatives de primaire- une interprétation enseignant de Roumanie*. În: *Les finalités éducatives scolaires. Pour une étude critique des approches théoriques, philosophiques et idéologiques. T. 2 : Conceptions des finalités et des disciplines scolaires chez des enseignants du primaire. Une étude comparative internationale*. Saint-Lambert: Éditions Cursus universitaire. 2020. ISBN 978-2-924801-08-6
8. CLIPA, O., SCHIPOR, D. M. *Temperamentul. Diferențe de personalitate la copii*. În: *Parenting de la A la Z. 83 de teme provocatoare pentru părinții de azi*. Iași: Polirom. 2022. p. 371-375. ISBN 978-973-46-8782-4
9. CORNEA, P. *Introducere în teoria lecturii*. Iași: Editura Polirom, 1998. 111 p., 138 p. ISBN 973-683-035-7.
10. CRISTEA, S. *Metodologia instruirii în cadrul procesului de învățământ*. București: Didactica Publishing House, 2017. 6 p. 7 p. ISBN 978-606-683-811-5
11. CRISTEA, S. *Obiectivele instruirii procesului de învățământ*. București: Didactica Publishing House, 2018. 93 p., 94 p., 95 p., 96 p., 97 p. ISBN 978-606-683-668-5
12. CROCE, B. *Estetica privită ca știință a expresiei și lingvistică generală: Teorie și istorie*, vol I, București : Editura Univers, 1971. 47 p.
13. *Curriculum Național. Învățământul primar*, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum, Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării: nr. 1124 din 20 iulie 2018, Chișinău, 2018, 36-41 p., 44-51 p., 3 p.
14. DUMITRU, I. A. *Personalitate-atitudini și valori*. Timișoara: Editura de Vest, 2001. 73 p. ISBN 973-36-0333-3.

15. FRYE, N. *Anatomia criticii*. București: Univers, 1972. 471 p.
16. GAVRELIUC, A. *O călătorie alături de celălalt*. Timișoara: Editura de Vest, 2002. 317 p., 318 p. ISBN 973-85553-9-6.
17. GHICOV, A. *Cadrul conceptual al retelizării în metodologia protextului Teză de doctor habilitat în științe pedagogice*. Specialitatea 532.02 – Didactica școlară (Limba și literatura română). Chișinău, 2017, CZU: 37.016.046:[811.135.1+821.135.1.09](043.3)
18. GOLU, M. *Dinamica personalității*. București: Editura Geneze, 1993. 198 p., 205 p. ISBN 973-9099-16-5.
19. GOLU, P. ZLATE, M. și alții. *Psihologia copilului (învățare- dezvoltare)*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994. 119 p. 129 p. ISBN 973-30-3891-1.
20. GOLUBIȚCHI, S. *Aspecte didactice ale studierii textului literar în clasele primare*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale consacrate aniversării a 75 de ani de activitate: Istorie, performanțe, personalități*, 21-22 octombrie 2016. Chișinău: IȘE. P. 145-147. CZU 37.0:001.32 (082)=135.1=161.1 I-57.
21. GOLUBIȚCHI, S. *Evaluarea competenței lectorale în contextul educației literar-artistice*. În: *Probleme de Lingvistică, Literatură Română și Glotodidactică*, Simpozion interuniversitar, Facultatea de Filologie, Catedra Limba și Literatura Română. Chișinău: UST. 2016. P. 317-322. ISBN 978-9975-76-175-8
22. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Formarea competențelor prin intermediul metodelor interactive de predare-învățare-evaluare*. În: *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: CE Pro Didactica. 2008. 204.p. ISSN 1810-6455
23. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Formarea culturii artistic-estetice la elevii claselor primare. Abordări pedagogice integratoare. Developing an Artistic-Aesthetic Culture in Primary School Students. Integrative Pedagogical Approaches*. În: *Revista Pro Didactica*, nr. 3 (127)/2021, 32-35 p. ISSN 1810-6455
24. GREMALSCHI, A. *Formarea competențelor-cheie în învățământul general: Provocări și constrângeri. Studiu de politici educaționale*. Chișinău: Institutul de Politici Publice, 2015. 13 p., 19 p. ISBN 978-9975-9609-8-4.
25. GRIGORE, A., IPATE-TOMA, C. și alții. *Manual de Limba și literatura română, clasa a IV-a, semestrul I*. Argeș: Editura Ars Libri, 2016. ISBN 978-606-36-0079-1/ 978-606-36-0080-7.
26. GRIGORE, A., IPATE-TOMA, C. și alții. *Manual de Limba și literatura română, clasa a IV – a, semestrul II*. Argeș: Editura Ars Libri, 2016. ISBN 978-606-36-0079-1/ 978-606-36-0081-4.
27. GRIGORE, A., IPATE-TOMA, C., și alții. *Manual de Limba și literatura română, clasa a III -a, semestrul I*. Argeș: Editura Ars Libri, 2016. ISBN 978-606-574-898-9/ 978-606-574-899-6.
28. GRIGORE, A., IPATE-TOMA, C., și alții. *Manual de Limba și literatura română, clasa a III-a, semestrul II*. Argeș: Editura Ars Libri, 2016. ISBN 978-606-574-898-9/ 978-606-574-900-9.
29. HADÎRCĂ, M. *Educația literar-artistică: paradigma modernă de formare a cititorului elevat de literatură*. În *Didactica Pro...* 2016, nr. 1 (95), 10 p. ISSN 1810-6455
30. ILIEȘ, V. *Suport de curs Dezvoltare personală și branding personal*. Cluj: Universitatea Babeș-Bolyai. 2019 [citată 23.03.2020]
31. INGARDEN, R. *Structura fundamentală a operei literare*. În *Probleme de stilistică*, București, 1978, p. 289
32. JAKOBSON, R. *Lingvistică și poetică*, București: Editura Univers, 1960, 147 p.
33. KRISTEVA, I. *Problemele structurării textului*. În *Pentru o teorie a textului de R. Barthes*. Antologie „Tel-Quel”, București: Editura Univers, 1980, 19 p.
34. LANSON, G. *Metoda istoriei literare*. În: *Încercări de metodă, critică și teorie literară*, Trad. De Marina Dimov, București, 1974, p.35
35. *Lege Codul educației al Republicii Moldova*: nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial* nr. 319-324/634 din 24.10.2014, 5 p., 6 p.
36. *Legea Educației Naționale*: nr.1 din 1 ianuarie 2011. În: *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 18, 105 p., 11 p., 1 p.

37. *Legea învățământului preuniversitar*: nr. 198 din 5 iulie 2023. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613, 1 p., 73 p.
38. *Legea pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova*, nr. 257/2023. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nr. 355-357. 01 septembrie 2023. ISSN 2587-389X
39. LIEURY A. *Manual de psihologie general*. București: Editura Antet, 1990. 195 p. ISBN 973-9241-13-1
40. MARIN M., NICULCEA T. *Manualul de Limba română pentru clasa a IV-a*, Chișinău: Editura Cartier, mai 2017. ISBN 978-9975-86-167-0
41. MARIN, M. *Didactica lecturii*, Arad: Editura universității „Aurel Vlaicu” Editura Cartier, Chișinău: 2013, 9 p., 31 p., 69p., 92 p., 112p. 134 p. ISBN 978-973-752-662-5
42. MARIN, M. *Opera literară ca pretext al cunoașterii de sine*. În: revista științifică de pedagogie și psihologie *Univers Pedagogic*, Categoria C, 2009, nr. 4, pp. 62-65, ISSN 18811-5470.
43. MORPURGO-TAGLIABUE, G. *Estetica contemporană*, București: Editura Meridiane, 1976, 114 p.
44. NICOLA, I. *Pedagogie*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994. 91 p. ISBN 973-30-3525-9
45. NICU, A. *Curs de pedagogie*. Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu p. 4, 18,19,20
46. *Ordinul nr. 5561 din 7 octombrie 2011 pentru aprobarea Metodologiei privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar*. În: Monitorul Oficial al României, 2011, nr. 767 , 1 p.,2 p.
47. OSTERRIETH, P. *Introducere în psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976. 114 p, 137 p.
48. PARFENE C. *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală*. Iași: Polirom, 1999.184 p., 299p. ISBN 973-683-136-9
49. PAVELCU, V. *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 4 p.,57 p., 156p.
50. PÂSLARU, V. *Educația literar-artistică-definirea termenului*. În: revista *Didactica Pro...*, nr. 3 (7), anul 2001, 49 p., ISSN 1810-6455.
51. PÂSLARU, V. *Introducere în teoria educației literar-artistice*, București: Editura Sigma, 2013. 23 p., 37p., 38p.,152 p. ISBN 978-973-649-875-6
52. PERJU-LIICEANU, A. *Cunoașterea de sine și comportamentul autoevaluativ*. În: Revista de psihologie, nr. 1, 1981, 35 p.
53. POGOLȘA L., ACHIRI I. *Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la discipline opționale*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2017. 4p. ISBN 978-9975-48-108-3.
54. POPESCU-NEVEANU, P. *Dicționar de psihologie*, București: Editura Albatros, 1978, 248 p.,706 p.
55. *Programa școlară pentru disciplina Limba și Literatura română clasele a III-a – a IV-a*. În: Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale: nr. 5003/02.12.2014. Ministerul Educației Naționale București, 2014, 3-10p.
56. RADU, I., ILUȚ P. și alții. *Psihologie socială*, Cluj-Napoca: Editura EXE S.R.L., 1994. 19 p., 22 p.,32 p. ISBN 973-95661-3-8
57. RICHARDS, I., A. *Principii ale criticii literare*, București: Editura Univers, 1974, 115 p.
58. ȘCHIOPU C. *Conceptul de literatură în contextul educației literar-artistice*. În: Revista *Pro Didactica*, nr. 1, anul XXVII, 2017, 184 p. ISSN 1810-6455
59. ȘCHIOPU, C. *Creativitatea la orele de literatură română*. În revista *Limba română*. 1996, nr. 3, pp. 93-95. ISSN 0044-4059
60. ȘCHIOPU, C. *Dezvoltarea competențelor literar-artistice ale studenților în procesul receptării literaturii*. În Revista *Studiul artelor și culturologie, istorie, teorie, practică* nr. 2 (31), 2017 ISSN 2345-1408
61. ȘCHIOPU, C. *Metodica predării literaturii române*. Pitești: Editura Carminis, 2009. 333p. ISBN 978-973-123-095-5

62. ȘCHIOPU, C. *Metodologia educației literar-artistice a elevilor*. Tz. de dr. hab. ped. Chișinău. 2016. 67 p.
63. ȘCHIOPU, U. *Dicționar enciclopedic de psihologie*. București: Editura Babel, 1997
64. ȘCHIOPU, U. *Psihologia copilului*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1967. 240 p.
65. ȘERDEAN, I. *Metodica predării limbii și literaturii române la clasele I-IV*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991. 4p. 174 p. ISBN -973-30-1336-6
66. TODOROV, T. *Poetică și stilistică. Orientări moderne*. București: Editura Univers, 1972, p. 370
67. TUCAN D. *Teoria literaturii. Perspective istorice și analitice asupra textului literar*. Timișoara: Editura Universității de Vest.2018.
68. VIANU T. *Arta prozatorilor români*. București: Editura pentru Literatură, 1966, p. 11-19
69. ZLATE, M. *Eul și personalitatea*, București: Editura Trei, 2004. 26p. 53 p., 54 p., ISBN 973-8291-30-5
70. <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>[cit 25.01.2020]
71. <https://www.manuale.edu.ro/> [cit 17.03.2021]

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI

1. **IRINA, E-R.** *How Can We Form the self-image of Students from Primary School by Receiving the Literary Text* În: *Volume 16, ATEE 2020 - Winter Conference. Teacher Education for Promoting WellBeing in School. Suceava, 2020*. Editura LUMEN - LUMEN Publishing, Iasi, România, CEEOL, RePeC: Ideas RePeC, EconPapers, pp. 172-190. ISSN: 2601 – 2510 | e ISSN: 2601 – 2529, ISSN–L: 2601 – 2510, ISBN: 978-1-910129-31-9,
2. <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=979281>,
<https://doi.org/10.18662/lumproc/atee2020/13>,
<https://proceedings.lumenpublishing.com/ojs/index.php/lumenproceedings/article/view/667>,
<https://ideas.repec.org/h/lum/prchap/16-13.html>,
<https://econpapers.repec.org/bookchap/lumprchap/16-13.htm>
3. **IRINA, E-R.** *Formarea competențelor învățătorilor de a utiliza textul literar în formarea imaginii de sine a elevilor* In: *Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA*. Categoria B.2023, nr. 2-3 (138-139), pp. 36-39. ISSN 1810-6455, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/182406
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7974436>
4. **IRINA, E-R.** *Formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare*. În: *Univers Pedagogic, Revistă Științifică de Pedagogie și Psihologie, acreditată Categoria B. 2023, nr. 1 (77)*, pp.107-113. ISSN 1811-5470.
Disponibil: <https://up.upsc.md/wp-content/uploads/2023/05/Irina.pdf>
5. **IRINA, E-R.** *The formation of self-image of primary class students in the process of reception of the literary text (analysis of the control experiment)*, Journal Plus Education (JPE), Revista Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Asistență Socială **Universitatea "AUREL VLAICU" ARAD**, Categoria B+, **Directory of Research Journals Indexing, Ulrich's, DOAJ, EBSCO, Index Copernicus, CEEOL, CrossReff, WorldCat, Cabell Publishing, ERIH Plus**, pp. ISSN: 1842-077X, E- ISSN (online) 2068 “ 1151, <https://www.uav.ro/jour/index.php/jpe/article/view/1934>
6. **IRINA, E-R.** *Analiză comparativă a manualelor de limba și literatura română pentru clasele a III-a și a IV-a, în România și Republica Moldova, cu privire la existența unor conținuturi care vizează formarea imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar* În: *lucrările Conferinței internaționale „Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului”- Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Seria 22, Vol.2. 2020. Chișinău. pp. 371-375,* ISBN 978-9975-46-449-9; 978-9975-46-451-2,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/371-375_6.pdf
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/118468
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/4ProgramConferintaUPSC8-9octombrie2020.pdf
7. **IRINA, E-R.** *Formarea profesională a învățătorilor în vederea dezvoltării imaginii de sine a elevilor prin receptarea textului* În: *lucrările Congresului științific internațional Moldo-Polono-*

- Român: Educație – Politici - Societate, Chișinău-Cracovia, 14 -15 mai 2021, Universitatea de Stat Tiraspol cu sediul la Chișinău, pp.283-291. ISBN 978-9975-76- 342-4,
https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/141323,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/283-291_1.pdf
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Mold-Pol-Rom_21_Culegere_vol_II.pdf
8. **IRINA, E-R.** *Textul literar –modalitate de formare a imaginii de sine la școlarii din ciclul primar* În: lucrările Conferinței Științifice Internaționale Preocupări contemporane ale științelor socioumane, Chișinău, 2021.pp. 467-472.ISBN 978-9975-3471-4-3,
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/139154
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/467-472_1.pdf
https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/1273
9. **IRINA, E-R.** *The rights of the child highlighted in literary texts in primary education/ Drepturile copilului reliefate în textele literare în învățământul primar* În: lucrările Conferinței științifice internaționale. „Educația privind drepturile copilului: Experiențe și perspective în învățământul preșcolar și primar” 1, Chișinău, Moldova, 26 noiembrie 2021.pp.171-174. ISBN 978-9975-46-617-2,
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/165929,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/171-174_37.pdf
10. **IRINA, E-R.** *Literary text - a way of forming self-image at primary school children* În: lucrările International Scientific Conference The contemporary issues of the socio-humanistic sciences, XIth Edition, Chișinău, 2020.pp. 95. ISBN 978-9975-3471-0-5,
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/121368,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/International_Scientific_Conference_December_2020_ULIM.pdf
11. **IRINA, E-R.** *Studiu asupra modului în care curriculumul național din România și Republica Moldova, contribuie la formarea imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar la limba și literatura română, clasele a III-a și a IV-a.* În lucrările Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională *Orientări axiologice ale constructivismului în educația modernă* Ediția a III-a, Chișinău, Moldova, 31 ianuarie - 1 februarie 2020.pp.78-83.ISBN 978-9975-76-299-1,
https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/481,
https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/97061,https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Orient%C4%83ri_axiologice_UST_2020-78-83.pdf
12. **IRINA, E-R.** *Formarea imaginii de sine a elevilor din ciclul primar* în lucrările Conferinței științifică națională cu participare internațională „Calitate în educație – imperativ al societății contemporane” Chișinău, Moldova, 4-5 decembrie 2020, pp.130-134. ISBN 978-9975-46-484-0,
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/117793
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/130-134_21.pdf
https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/798
13. **IRINA, E-R.** *Rolul literaturii pentru copii în formarea imaginii de sine a elevilor din ciclul primar.* În lucrările Conferinței Științifice Anuale a Doctoranzilor „Probleme Actuale ale Științelor Umanistice”,(Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor) Vol.19, Partea 1. 2021. Chișinău. pp.317-324. ISBN 978-9975-46-235-8,
https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/1664, https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/155849
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/317-324_8.pdf
14. **IRINA, E-R.** *Elaborarea opționalului citește și cunoaște-te! în concordanță cu prioritățile de politică educațională- ca premisă a dezvoltării imaginii de sine a elevilor din ciclul primar/The elaboration of the optional discipline read and know yourself! in accordance with the priorities of educational policy - as a premise for the development of self-image of primary school students.* În lucrările Conferinței științifice naționale cu participare internațională: *Practici naționale și internaționale de profesionalizare a cadrelor didactice în contextul provocărilor societale*, Ed. 1, Chișinău: CEP UPS "Ion Creangă", 2021, pp. 364-372. ISBN 978-9975-46-567-0,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/364-372_1.pdf,
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/154760, https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/1635

15. **IRINA, E-R.** *Abordarea creativă a predării, învățării, evaluării în vederea formării imaginii de sine a elevilor, în receptarea textului literar/ Creative approach to teaching, learning, assessment in order to form self-image at students, in receiving the literary text.* În lucrările Conferinței Științifice Naționale cu participare Internațională (NSCIP) Educația din perspectiva conceptului clasei viitorului, Ed. 1, Chișinău: Garomont-Studio, 2020, Ediția 1, pp. 136-140. ISBN 978-9975-3461-2-2, https://ibn.idsi.md/collection_view/1494
https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/150172
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-140_32.pdf
16. **IRINA, E-R.** *Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar.* În lucrările Conferinței Științifice anuală a doctoranzilor *Probleme actuale ale științelor umanistice.: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 19, 11 mai 2022, Chișinău. Chișinău: Tipogr. UPS "Ion Creangă", 2022, Vol.20, Partea 1, pp. 103-108. ISBN 978-9975-46-636-3. ISSN 1857-0267, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/171417,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/103-108_32.pdf,
https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/73239
17. **IRINA, E-R.** *Egalitate de șanse în contextul educației literar-artistice.* În lucrările Simpozionului Internațional Școala Modernă *Egalitate de șanse în procesul educațional*, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2022. pp.22-24 ISBN 978-606-667-268-9 (format CD doar.)
18. **IRINA, E-R.** *Dezvoltarea imaginii de sine prin valorificarea textelor literare, în cadrul disciplinei opționale Citește și cunoaște-te!.* În lucrările Conferinței internaționale *Diversitatea disciplinelor din cadrul sistemului științelor educației* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2022. pp.19-27 ISBN 978-606-667-240-5 (format hârtie doar.)
19. **IRINA, E-R.** *Curriculumul opțional „Citește și cunoaște-te!”.* În lucrările Conferinței internaționale *Creativitate în educație* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2021. pp.43-50 ISBN 978-606-667-248-1 (format hârtie doar.)
20. **IRINA, E-R.** *Dezvoltarea imaginii de sine a copilului în contextul studierii unui text literar.* În lucrările Simpozionului Internațional “Școala Modernă” *Perspective în educație* ediția a XIX-a, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2021. pp.39-43 ISBN 978-606-667-220-7 (format hârtie doar.)
21. **IRINA, E-R.** *Basme. Povestiri.* În lucrările Conferinței Naționale *Rolul educativ al tradițiilor și obiceiurilor românești* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2020. pp. 20-22. ISBN 978-606-667-207-8 (format hârtie doar.)
22. **IRINA, E-R.** *Dezvoltarea imaginii de sine a elevilor în educația online.* În lucrările Conferinței Naționale *Ipostaze ale educației în era digitală* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2020. pp.25-28. ISBN 978 – 606 – 667 – 204 – 7 (format hârtie doar.)
23. **IRINA, E-R.** *Literatura pentru copii-educație și cultură.* În lucrările Conferinței Naționale *Dialog între cultură și educație* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2020. pp.28-30 ISBN 978-606-667-206-1 (format hârtie doar.)
24. **IRINA, E-R.** *Școala și familia - factori ai dezvoltării imaginii de sine pozitive la elevi* În lucrările Simpozionului Național Profesores - *Școala și familia - factori ai dezvoltării imaginii de sine pozitive la elevi* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2021. pp.9-11. ISBN 978-606-667-212-2 (format hârtie doar.)
25. **IRINA, E-R.** *Despre imaginea de sine la școlarul mic.* În lucrările Simpozionului Științific internațional *Aspecte, orientări și perspective ale științelor educației în societatea contemporană* Bacău. 2020. pp.221-225. ISBN 978-606-063-003-6 (format letric doar)
26. **IRINA, E-R.** *Importanța dezvoltării imaginii de sine a elevilor în evitarea abandonului școlar.* În lucrările Conferinței Naționale în cadrul proiectului Erasmus + *Motivație pentru educație.* Roman. 2020. pp.62-64 ISBN 978-973-0-32200-2 (format hârtie doar.)
27. **IRINA, E-R.** *Proiectarea didactică.* În lucrările Conferinței Naționale *Proiectarea lecției din perspectivă curriculară și managerială* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2020. pp.37-41 ISBN 978 -606-667-188-0 (format hârtie doar.)

28. **IRINA, E-R.** *Principiile educației literar-artistice.* În lucrările Simpozionului *Internațional Professores Strategii de optimizare a învățării* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2022. pp. 25-28. ISBN 978-606-667-274-0 (format hârtie doar.)
29. **IRINA, E-R.** *Formarea și dezvoltarea imaginii de sine la elevi prin parteneriate educaționale de promovare a limbii și literaturii române* În lucrările Conferinței internaționale *Socializarea și valorizarea elevilor prin parteneriate educaționale* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2023. pp.24-27 ISBN 978-606-667-277-1 (format hârtie doar.)
30. **IRINA, E-R.** *Rolul familiei în formarea și dezvoltarea imaginii de sine a elevilor.* În lucrările Simpozionului *Internațional Școala Modernă Valorificarea factorilor sociali în procesul de învățământ*, Ediția XXI Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic. 2023. pp.14-17 ISBN 978-606-667-278-8 (format hârtie doar.)
31. **IRINA, E-R.,** *Profilul psihologic al elevului în perioada școlarității mici.* În volumul *Simpozionului Internațional Școala Modernă Tradiție și inovație*, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț. 2020, pp.16-19 ISBN 978-606-667-199-6
32. **IRINA, E-R.,** *Contribuția metodelor moderne la formarea imaginii de sine a elevilor, În sesiunea de comunicări Masă rotundă la nivel înalt, pe platforma Modern Teacher, 21 noiembrie 2019*
33. **IRINA, E-R.** *Despre educație* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa: Piatra-Neamț, An XVIII, nr.4,2019 pp.36-37. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2020/05/Revista-Scoala-Moderna-Anul-XVIII-Nr.-4.pdf>
34. **IRINA, E-R.** *Instruirea. Procesul de învățământ.* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa: Piatra-Neamț, An XIX, nr.1,2020 pp.23-24. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2020/05/Revista-Scoala-Moderna-Anul-XIX-Nr.-1.pdf>
35. **IRINA, E-R.** *Imaginea de sine. Sinele social. Sinele individual. Sinele total* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, editura Alfa Piatra-Neamț, An XIX, nr.2,2020 pp.58-29. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2020/07/Revista-Scoala-Moderna-Anul-XIX-Nr.-2.pdf>
36. **IRINA, E-R.** *Educația de calitate - factor determinant al personalității* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XIX, nr.3,2020 pp. 24-25. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2020/11/Revista-Scoala-Moderna-Anul-XIX-Nr.-3.pdf>
37. **IRINA, E-R.** *Imaginea de sine. Inteligența emoțională* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XIX, nr.4,2020 pp. 37. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2020/12/REVISTA-%C5%9ECOALA-MODERN%C4%82-Anul-XIX-Nr.-4.pdf>
38. **IRINA, E-R.** *Micul școlar* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XX, nr.1,2021 pp.11-12. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2021/04/REVISTA-CCD-NR1-2021.pdf>
39. **IRINA, E-R.** *Modelarea caracterelor prin intermediul textului literar* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XX, nr.2,2021 pp. 59-60. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2021/06/REVISTA-SM-nr-2-2021.pdf>
40. **IRINA, E-R.** *Formele imaginii de sine* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XX, nr.3,2021 pp.69-70. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2021/10/REVISTA-%C5%9ECOALA-MODERN%C4%82-Anul-XX-Nr.-3-REF.pdf>
41. **IRINA, E-R.** *Educația literară. Educația literar-artistică* În *Revista Școala Modernă* a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XX, nr.4,2021 pp.14-15. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2022/02/REVISTA-4-DIN-2021.pdf>

42. **IRINA, E-R.** *Poveștile cu tâlc- mijloc de formare a unei imagini de sine pozitive* În Revista Școala Modernă a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XXI, nr.1,2022 pp. 13. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2022/03/REVISTA-%C5%9ECOALA-MODERN%C4%82-Anul-XXI-Nr.-1-2022.pdf>
43. **IRINA, E-R.** *Importanța inteligenței emoționale* În Revista Școala Modernă a Casei Corpului Didactic Neamț, Editura Alfa Piatra-Neamț, An XXI, nr.2,2022 pp. 44-45. ISSN 2069-4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/wp-content/uploads/2022/06/REVISTA-%C5%9ECOALA-MODERN%C4%82-Anul-XXI-Nr.-2-2022.pdf>
44. **IRINA, E-R.** *Lectura-modalitate de dezvoltare armonioasă a elevilor* În Revista Școala Modernă a Casei Corpului Didactic Neamț, anul XXII, nr. 2/2023, pp. 14-15 ISSN 2069 – 4504, <http://www.ccdneamt.ro/new/2023/06/revista-scoala-moderna-anul-xxii-nr-2-2023/>
45. **IRINA, E-R.** *Educația literar-artistică a elevilor* În Revista Școala Modernă a Casei Corpului Didactic Neamț, anul XXII, nr. 3/2023, pp. 71-73 ISSN 2069 – 4504, <https://www.ccdneamt.ro/new/2023/09/revista-scoala-moderna-anul-xxii-nr-3-2023/>
- Articole publicate în volume din România cu ISBN**
46. **IRINA, E-R.** *Citește și cunoaște-te!* În *Curriculum la decizia scolii -ghid de bune practici-* Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț, 2022.pp.18-21. ISBN 978-606-667-241-2
47. **IRINA, E-R.** *Invitație la lectură în CDI* În *Activități școlare derulate în centrele de informare și documentare în perioadă pandemică*, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț, 2022.pp.1-14 ISBN 978-606-667-239-9
48. **IRINA, E-R.** *Lectura-o provocare a lumii contemporane.* În *Proiecte de promovare a lecturii derulate în CDI*, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț. 2023. pp.ISBN 978-606-667-275-7
49. **IRINA, E-R.** *Formarea imaginii de sine: autoapărare, autoapreciere,relaționare interpersonală* În *La diversité –espace de liberté et de creation.Volume d'études et de recherches.* ACADEMIA Publishing (ICPEE-APDP)2022.ISBN 9-781737-406655.
50. **IRINA, E-R.** *Educarea în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului* în *Educarea în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului*, Piatra-Neamț: Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț, 2024.pp.72-75

ADNOTARE

Irina Elena-Roxana

Formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar Teză de doctor în științe ale educației Chișinău, 2024

Structura tezei: Teza este alcătuită din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (226 surse), 53 anexe. Lucrarea conține 163 de pagini text de bază, 239 tabele, 298 figuri. Conținutul de bază al tezei conține 32 figuri, 39 tabele. Rezultatele sunt publicate în 50 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: imagine de sine, elev, text literar, educație literar-artistică, formare profesională, curriculum disciplină opțională, receptare text literar, metodologie didactică, inteligență emoțională, empatie și autoapreciere, receptare literară, model teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și practic – experimentală și implementarea unei variante de curriculum și a disciplinei opționale, în vederea formării imaginii de sine a elevilor din clasele primare.

Obiectivele cercetării: examinarea particularităților psihologice specifice privind imaginea de sine la vârsta școlară mică; identificarea reperelor literar-artistice pentru formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar; analiza impactului curriculumului și a manualelor școlare de limba și literatura română asupra dezvoltării imaginii de sine a elevilor, prin receptarea textelor literare, incluzând disciplinele opționale ca soluții suplimentare pentru consolidarea acestei imagini la nivelul claselor primare; diagnosticarea și examinarea metodelor, a literaturii de specialitate utilizate în practicile didactice, în vederea evaluării influenței lor asupra dezvoltării imaginii de sine a elevilor din ciclul primar; elaborarea și validarea experimentală a modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în rolul de interpreți și înțelegători/ exploratori ai operelor literare; generarea unui cadru de concluzii generale și recomandări metodologice, relevante pentru optimizarea proceselor educaționale vizând formarea imaginii de sine a elevilor prin receptarea textelor literare.

Noutatea și originalitatea științifică: constau în elaborarea și validarea experimentală a unei paradigme originale a metodologiei formării imaginii de sine a elevilor din clasele primare, axate, respectiv, pe variante de curriculum, de disciplină opțională, pe auxiliare pentru elevi și pentru profesori, prin care se fundamentează o viziune distinctă atât asupra receptării/interpretării operei literare, cât și a receptorului.

Rezultatele științifice obținute în cercetare care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în determinarea și validarea fundamentelor teoretico-aplicative, încorporate în Modelul teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar, implementarea căruia a condus la formarea imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar și a contribuit la formarea competențelor specifice implementării metodologiei ELA la cadrele didactice implicate în formarea profesională.

Semnificația teoretică a cercetării este argumentată de: actualizarea unor concepte estetice, literare, pedagogice și psihologice; fundamentarea teoretică a metodologiei formării imaginii de sine la elevii claselor primare, axate pe relația „operă literară - elev - imagine de sine”, pe elaborarea unei variante alternative de curriculum, de noi conținuturi și de suporturi didactice; sintetizarea tendințelor generale ale profesorilor privind practica lor de formare la elevi a imaginii de sine prin intermediul operei literare și ale elevilor referitoare la nivelurile lor de receptare, de interpretare a textului artistic din perspectiva autoidentificării lor ca imagine de sine.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în: examinarea pieselor curriculare de limba și literatura română în raport cu principiile, caracteristicile, metodologia de formare la elevi a imaginii de sine și formularea de recomandări pentru îmbunătățirea lor; diagnosticarea nivelurilor imaginii de sine a elevilor din clasele primare, în funcție de modul de receptare/interpretare de către ei a operei literare și formularea unor concluzii; implementarea metodologiei de formare la elevi a imaginii de sine prin valorificarea operei literare; validarea curriculumului și a disciplinei opționale ca părți constitutive definitorii ale Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor, precum și formularea unor

recomandări fondate teoretic; stabilirea direcțiilor prioritare de ameliorare a metodologiei de formare la elevi a imaginii de sine în procesul de receptare a operei literare.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: contribuția la revizuirea conținuturilor curriculare în vigoare la disciplina limba și literatura română, precum și a metodologiei reflectate în manualele școlare existente analizate din perspectiva formării la elevi a imaginii de sine; contribuția la validarea pedagogică a *Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor în receptarea textului literar*; validarea unei viziuni noi privind formarea la elevi a imaginii de sine, axate pe relația *imaginea de sine a personajului operei literare- imaginea de sine a elevului-receptor*; elaborarea, argumentarea teoretică, implementarea și validarea variantei de curriculum și a celei de disciplinei opționale, cu privire la formarea la elevi a imaginii de sine prin valorificarea textului literar.

Implementarea rezultatelor științifice: în cadrul experimentului pedagogic, prin constatarea situației la tema investigată, dar și experimentarea și validarea Modelului teoretic de formare a imaginii de sine a elevilor claselor primare în procesul receptării textului literar, prin publicațiile științifice și a comunicărilor la seminarele metodologice, seminarele județene, cursurile de formare, publicații cu ISBN în domeniu, conferințelor naționale și internaționale, precum și în cadrul activităților practice cu elevii claselor a III-a și a IV-a.

ANNOTATION

Irina Elena-Roxana

The formation of the self-image of primary school students in the process of receiving the literary text

PhD Thesis in Sciences of Education Chisinau, 2024

Structure of the thesis: The thesis consists of an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (226 sources), 53 appendices. The work contains 163 pages of basic text, 239 tables, 298 figures. The basic content of the thesis contains 32 figures, 39 tables. The results are published in 50 scientific papers.

Key words: self-image, student, literary text, literary-artistic education, professional training, optional subject curriculum, reception of literary text, didactic methodology, emotional intelligence, empathy and self-appreciation, literary reception, theoretical model of self-image formation of students in receiving the literary text.

The purpose of the work: The aim of the research is to establish a theoretical and practical-experimental foundation and to implement a curriculum model and an optional subject focused on the development of self-image for primary school students.

The objectives of the research: examine the specific psychological characteristics related to self-image at the early school age; identify literary and artistic benchmarks for developing self-image in primary school students through the reception of literary texts; analyze the impact of the Romanian language and literature curriculum and textbooks on the development of students' self-image through literary text reception, including optional subjects as additional solutions for reinforcing this self-image in primary school; diagnose and examine methodologies and specialized literature used in teaching practices to evaluate their influence on the development of self-image in primary school students. develop and experimentally validate a theoretical model for shaping self-image in primary school students as interpreters and explorers of literary works; generate a framework of general conclusions and methodological recommendations relevant to optimizing educational processes aimed at fostering self-image development through the reception of literary texts.

Scientific novelty and originality: consist in the elaboration and experimental validation of an original paradigm of the methodology of forming the self-image of primary school students, focused, respectively, on curriculum variants, on optional subjects, on auxiliaries for students and for teachers, through which a distinct vision is founded on both the reception/interpretation of the literary work and the receiver.

The theoretical significance of the research is argued by: the updating of some aesthetic, literary, pedagogical and psychological concepts (self-image, psychological profile of the primary school student, literary text, reception/interpretation, literary-artistic education, reading - as a didactic approach); the theoretical substantiation of the methodology of the formation of the self-image of primary school students, focused on the relationship "literary work - student - self-image", on the development of an alternative version of the curriculum, new contents and didactic supports; synthesizing the general tendencies of the teachers regarding their practice of forming students' self-image through the literary work and of the students regarding their levels of reception, interpretation of the artistic text from the perspective of their self-identification as a self-image.

The applicative value of the work is designated by: the examination of the Romanian language and literature curricular pieces in relation to the principles, characteristics, methodology of forming students' self-image and formulating recommendations for their improvement; diagnosing the levels of self-image of primary school students, depending on their reception/interpretation of the literary work and formulating some conclusions; implementation of the methodology of forming students' self-image by capitalizing on the literary work; the validation of the curriculum and the optional discipline as defining constituent parts of the Theoretical Model for the formation of students' self-image through the reception of the literary work, as well as the formulation of theoretically founded recommendations; establishing the priority directions for improving the methodology of training students' self-image in the process of receiving the literary work.

The main scientific results submitted for support: the contribution to the revision of the curricular contents in force for the discipline of Romanian language and literature, as well as the methodology reflected in the existing school textbooks analyzed from the perspective of forming students' self-image; the contribution to the pedagogical validation of the theoretical Model of the formation of the students' self-image in the reception of the literary text; validation of a new vision regarding the formation of students' self-image, focused on the relationship between the self-image of the character of the literary work and the self-image of the receiving student; the development, theoretical argumentation, implementation and validation of the curriculum version and the optional subject, regarding the formation of students' self-image by capitalizing on the literary text.

The implementation of the scientific results was carried out within the pedagogical experiment carried out in three stages within two educational institutions in Chisinau, Republic of Moldova and in Piatra-Neamț, Romania, on an experimental batch made up of students from the 3rd and 4th grades a, by ascertaining the situation of the investigated topic, but also experimenting and validating the theoretical model of self-image formation in the process of receiving the literary text, including through scientific publications and communications to methodological seminars, county seminars, pedagogical circles, training courses, publications with ISBN in the field, national and international conferences, as well as during practical activities with students of the 3rd and 4th grades.

IRINA ELENA-ROXANA

**FORMAREA IMAGINII DE SINE A ELEVILOR CLASELOR PRIMARE
ÎN PROCESUL RECEPTĂRII TEXTULUI LITERAR**

**Specialitatea: 532.02. Didactica școlară pe trepte și discipline de învățământ
(Limba și literatura română – învățământ primar)**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 08.11.2024
Hârtie offset. Tipar digital.
Coli de tipar: 1.5

Formatul hârtiei: A4
Tiraj: 50 ex.
Comanda nr.262

Tipar executat la Casa Profesorului (CAVAIOLI, SRL),
str. Doina, 173, Chișinău, Republica Moldova